

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Analýza česko-německé spolupráce po roce 1989 zaměřená na
regiony Šumava a Bavorsko**

**The analysis of Czech-German cooperation after the year
1989 focusing on the regions Šumava and Bavaria**

Autor práce: Michael Roch

Studijní obor: Regionální studia

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: Mgr. Magdalena Malechová, Ph.D.

Katedra: Katedra společenských věd

2013

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci. Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Tímto bych rád poděkoval především vedoucí práce, paní Mgr. Magdaleně Malechové PH.D., za odborné vedení práce a čas, který mi věnovala při řešení dané problematiky. V neposlední řadě bych také rád poděkoval jmenovitě panu Stanislavu Reiserovi, Horské synagoze v Hartmanicích, rodině a všem, kteří mi pomohli získat potřebné informace pro tuto práci.

ABSTRAKT:

ROCH, M. *Analýza česko-německé spolupráce po roce 1989 zaměřená na regiony Šumava a Bavorsko: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2013. 66 s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Magdalena Malechová, Ph.D.

Klíčová slova: euroregion, region Šumava, region Bavorský les, česko-německá spolupráce, SWOT analýza

Práce se v první řadě zabývá analýzou česko-německé spolupráce po roce 1989 mezi regiony Šumava a Bavorsko. Teoretickým základem práce je charakteristika obou regionů, stručná historie před rokem 1989, dále zásadní body (smlouvy) po roce 1989, které ke spolupráci významně přispěly. Na jejich základě vznikla současná podoba spolupráce, která je společně s jejími formami předmětem analýzy v této práci. Práce zkoumá spolupráci a její formy jak na Evropské, tak na regionální úrovni. Na základě získaných podkladů, logických výstupů a především SWOT analýzy si práce klade za cíl zhodnotit stávající situaci a navrhnout možnosti, jak by se tato spolupráce mohla do budoucna rozvíjet.

ABSTRACT

ROCH, M. *The analysis of Czech-German cooperation after the year 1989 focusing on the regions Šumava and Bavaria*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2013. 66 s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Magdalena Malechová, Ph.D.

Key words: euroregion, region Šumava, region Bayerischer Wald, czech-german cooperation, SWOT analysis

The thesis primarily deals with the analysis of Czech-German cooperation in 1989 between the regions of Šumava and Bavaria. The theoretical basis of the work is characteristic of both regions, a brief history before 1989, as well as vital points (contracts) after 1989, which significantly contributed to cooperation. On their basis developed a current form of cooperation, which is, together with its forms, analyzed in this work. The thesis examines the cooperation and its forms, both at European and regional level. Based on the obtained data, logic outputs and especially SWOT analysis, the thesis aims to assess the current situation and suggest ways in which this cooperation could develop in the future.

Obsah

1. Úvod.....	8
2. Metodika a cíle práce	10
2.1. Struktura práce	10
2.2. Použité metody	11
2.3. Základní pojmy.....	12
2.4. Cíl a nasměrování práce	13
2.5. Zdroje dat	14
3. Rešerše	15
3.1. Mezinárodní vztahy a jejich vývoj	15
3.1.1. Česko-německé vztahy před rokem 1989	15
3.1.2. Česko-německé vztahy po roce 1989.....	18
3.2. Region	20
3.2.1. Definice regionu.....	20
3.2.2. Euroregion.....	22
3.2.3. Region Šumava	26
3.2.4. Region Bavorský les.....	30
3.2.5. Národní park Šumava.....	32
3.2.6. Národní park Bavorský les.....	34
3.2.7. Česko-bavorský region Královský hvozd	35
3.3. Historie	38
3.3.1. Stručná historie celé oblasti do roku 1989.....	38
3.4. Přeshraniční spolupráce mezi regiony.....	42
3.5. Základní listiny novodobé spolupráce.....	43
3.5.1. Smlouva o dobrém sousedství a přátelské spolupráci.....	43
3.5.2. Česko-Německá Deklarace o vzájemných vztazích a jejich budoucím rozvoji	44

3.6.	Hlavní programy spolupráce	46
3.6.1.	Evropská územní spolupráce.....	46
3.6.2.	Program ESPON 2013	47
3.6.3.	Program Interreg IV	49
4.	Výsledky	51
4.1.	Rozbor vybrané formy spolupráce	51
4.2.	SWOT analýza spolupráce v regionu	53
4.2.1.	Silné stránky.....	54
4.2.2.	Slabé stránky	55
4.2.3.	Příležitosti	56
4.2.4.	Hrozby.....	57
4.2.5.	Zhodnocení stávající situace na základě SWOT analýzy	58
4.3.	Možnosti zlepšení stávající situace	61
5.	Závěr	64
6.	Seznam použitých zdrojů:	66
6.1.	Tištěné zdroje:	66
6.2.	Elektronické zdroje:	68
7.	Seznam obrázků	73
8.	Seznam příloh.....	74

1. Úvod

Území, na kterém se rozkládá dnešní Česká republika, bylo od nepaměti strategicky ceněným místem. Nejen pro svou pozici, kdy bývá často nazýváno "srdcem Evropy", ale také (především z pohledu minulosti) pro svou strategickou hodnotu, jako jedna z obchodních tepen tehdejší doby. Strategická hodnota plynula také z přirozené hranice našeho území, chráněné příhraničními pohořími.

Už od temného středověku vznikaly spory a rozepře mezi českým a německým národem. Co se týče pohraničí, tak zásluhu na tom měla bezesporu kolonizace českého pohraničí (např. podhůří Šumavy) Němci. Z pohledu celostátního se jednalo o mocenské boje, kdy se tehdejší Svatá říše římská snažila o začlenění Českého království. Další křivdy přineslo období Husitských válek a následující období, které vyvrcholilo bitvou na Bílé hoře. Změnu přináší až 19. století s nárůstem českého národního uvědomění a také s tím spojená snaha o "vyrovnání obou národů". Tato snaha se nejvíce ukázala v první polovině 20. století, kdy obě strany řešili možnosti odsunu té "druhé strany" v zainteresovaných oblastech. Kritickou ránu česko-německým vztahům zasadil vzestup Třetí říše a s tím spojený vznik protektorátu Čechy a Morava. Kdy byly problematické příhraniční oblasti připojeny k Třetí říši. Po kapitulaci Německa poté došlo k hromadnému odsunu Němců z pohraničí, které se neobešlo bez dalších násilností, a přineslo tak další křivdy, jejichž dozvuky dosahují po téměř sedmdesáti letech i do dnešní doby. Pravděpodobnost zlepšení česko-německých vztahů v oblasti pohraničí se výrazně snížila. Nastolením nedemokratického systému a vytvořením hraničního pásma bylo území pohraničí okleštěno a de facto znemožňovalo jakoukoliv spolupráci. Tento jev také nadále zvyšoval už ekonomickou a společenskou propast. Po pádu režimu a Železné opony v politickém kontextu tehdejší doby vznikl nový prostor pro obnovení a zlepšení vztahů se sousedními přeshraničními regiony a také v neposlední řadě příležitost rozvoje spolupráce.

Z hlediska zaměření této práce jsou zkoumanými regiony region Šumava a Bavorsko, konkrétně jejich části, které spadají do euroregionu Šumava - Bayerischer Wald - Mühlviertel.

Právě po roce 1989 se začala česko-německá spolupráce v těchto regionech doopravdy rozvíjet. Zásluhu na tom nesou bezesporu Smlouva o dobrém sousedství a přátelské spolupráci a také velkou měrou Evropská Unie pomocí svých programů,

kterými pomáhá spolupráci mezi regiony financovat. Proces spolupráce se neustále rozvíjí, vznikají nové projekty, nové vazby a nové možnosti spolupráce.

Hlavním cílem této práce je analyzovat spolupráci mezi oběma regiony na základě dostupných informací od roku 1989, poté podle východisek této analýzy zhodnotit současnou situaci a poté navrhnout možnosti jak současnou situaci dále zlepšit. Práce si dává mimo jiné za cíl také poukázat na relativně chladnou atmosféru v oblasti česko-německých vztahů v průběhu historie a na její výrazné zlepšení v dnešní době díky rozvoji vzájemné spolupráce, a to jak na poli ekonomickém, tak i společenském a v neposlední řadě také v otázce ochrany přírody.

2. Metodika a cíle práce

2.1. Struktura práce

Práce je systematicky strukturována do hlavních kapitol, které jsou následně rozděleny do dalších podkapitol. V zásadě by se dalo říci, že je práce, vyjma úvodu, členěna do čtyř hlavních kapitol. První kapitola je nazvaná ***Cíl a metodika práce***, ve které jsou popsány metody, které byly v průběhu práce použity. Tato kapitola dále obsahuje výčet základních pojmů, které jsou v práci obsaženy. Dále obsahuje podkapitolu cíl a nasměrování práce, která popisuje cíle práce, její účel a v neposlední řadě to, co by mohlo sloužit jako přínos práce. V závěru tato kapitola obsahuje rozbor struktury celé práce a popis získávání dat, na jejichž základě je práce postavena. Další, a zároveň nejrozsáhlejší částí práce je kapitola ***Literární rešerše***. Tato kapitola se v první řadě zabývá pojmem *mezinárodní vztahy* a následně *vývojem mezinárodních vztahů mezi oběma státy*. V této kapitole je nejprve vysvětleno, co to mezinárodní vztahy jsou a proč jsou tak důležité. Obsáhlejší částí této kapitoly je poté rozbor vývoje mezinárodních vztahů mezi Českou republikou (Československem) a Německem. Rozbor je primárně dělen na dvě části: vývoj mezinárodních vztahů před rokem 1989 a především po roce 1989. Dále se práce zabývá pojmem *region*. Nejprve je rozebrána definice pojmu region a euroregion a dále se práce věnuje popisu jednotlivých regionů (Šumava, Bavorský les a česko-bavorský region Královský hvozd). Dále se práce zabývá stručným popisem historie celé oblasti nejprve do roku 1989 a následně po tomto roce. V dalším kroku se práce věnuje (v teoretické rovině) přeshraniční spolupráci mezi regiony. Následujícím bodem literární rešerše je otázka základních smluv o česko-německé spolupráci, mezi něž patří Smlouva o dobrém sousedství a přátelské spolupráci a Česko-Německá Deklarace o vzájemných vztazích a jejich budoucím rozvoji. Další část literární rešerše pojednává o hlavních programech regionální spolupráce (v tomto případě na evropské úrovni). Jedná se v první řadě o program Evropské územní spolupráce a dále o programy ESPON 2013 a INTERREG IV. Další z hlavních kapitol je kapitola ***Výsledky***. Tato kapitola staví na datech z kapitoly Literární rešerše a zabývá se analýzou zadané problematiky. První z podkapitol je kapitola Rozbor vybrané formy spolupráce. Tato podkapitola je věnována formě a

působení česko-bavorské spolupráce ve vybraném regionu Královský hvozd. Další podkapitola se zabývá SWOT analýzou zadané problematiky česko-německých vztahů v regionu Šumava-Bavorský les po roce 1989. Na základě této analýzy je v další kapitole, jmenovitě Zhodnocení stávající situace, zhodnocena situace zadané problematiky. Další podkapitolou, postavenou na předchozích dvou, je podkapitola Možnosti zlepšení stávající situace. V této podkapitole jsou na základě předchozích dvou uvedeny návrhy a možnosti, jak situaci stávající spolupráce zlepšit. Poslední hlavní kapitolou je kapitola **Závěr**, v níž je obsaženo zhodnocení celé problematiky a možné přínosy práce.

2.2. Použité metody

Tato práce je založena především na popisné metodě, již je tvořena konkrétně kapitola **Literární rešerše**. V této části jsou extrahována data ať už z tištěných nebo elektronických zdrojů, která jsou dále zpracována a poté slouží jako podklad, případně základní východiska, pro následující část práce. Popisná metoda patří mezi nejrozšířenější metody užívané v široké paletě odvětví. Tato metoda bývá využívána jak v humanitních vědách, tak i v přírodních vědách. Podstatou této metody je v první řadě, získání určitého množství dat a informací (o tom konkrétním úkazu či procesu), které jsou nadále sepsány a roztřizeny na základě logického klíče, kterým mohou být například společné atributy a souvislosti. Důležitým krokem při průběhu popisné metody je zachycení a charakterizování konkrétního úkazu či procesu v nejlepším případě z více relevantních hledisek a to jak za účelem zachování co nejobjektivnějšího pohledu na věc tak i co neblížšího s přiblížením výstupu popisné metody realitě.

Další použitou metodou je metoda analytická, a to především v podobě SWOT analýzy. Jedná se o univerzální analytickou techniku, která se zaměřuje na posouzení vnitřních a vnějších faktorů, které ovlivňují (pozitivně i negativně) úspěšnost organizace nebo určitého konkrétního záměru, v tomto případě česko-německé spolupráce v regionu Šumava-Bavorský les. Název SWOT analýza je akronymem písmen anglických pojmenování jednotlivých faktorů.¹ Jedná se o tyto: čtyři faktory:

¹SWOT analýza [online]. Management mania, 2013 [cit. 23. února 2013]. Dostupné z WWW: <<https://managementmania.com/cs/swot-analyza>>.

- **Strengths** - silné stránky
- **Weaknesses** - slabé stránky
- **Opportunities** - příležitosti
- **Threats** - hrozby

SWOT analýza hodnotí vnitřní a vnější faktory. Vnitřní faktory zahrnují vyhodnocení silných (Strengths) a slabých stránek (Weaknesses). Vnější faktory na druhé straně zahrnují hodnocení příležitostí (Opportunities) a hrozeb (Threats), které souvisí s okolním prostředím regionu.²

Podstatou SWOT analýzy je tedy zjištění klíčových silných a slabých stránek organizace (regionu) a klíčových příležitostí a hrozeb vnějšího prostředí. Po této identifikaci následuje hledání cest, jak je možné využít identifikované silné stránky a příležitosti a jak eliminovat zjištěné slabiny a hrozby.³

Na základě SWOT analýzy je dále v této části práce využita metoda souhrnná, kdy jsou z předchozí analýzy vyvedeny konkrétní závěry.

2.3. Základní pojmy

Mezi základní pojmy této práce patří:

- Region, Euroregion
- Region Šumava
- Region Bavorský les
- Přeshraniční spolupráce
- Základní listiny spolupráce
- Evropské programy regionální spolupráce
- SWOT analýza česko-německé spolupráce v regionu Šumava-Bavorský les

²SWOT analýza [online]. Management mania, 2013 [cit. 23. února 2013]. Dostupné z WWW: <<https://managementmania.com/cs/swot-analyza>>.

³SWOT analýza [online]. Management mania, 2013 [cit. 23. února 2013]. Dostupné z WWW: <<https://managementmania.com/cs/swot-analyza>>.

2.4. Cíl a nasměrování práce

Hlavním cílem této bakalářské práce je v první řadě popsat a následně analyzovat česko-německou spolupráci po roce 1989 mezi regiony Šumava a Bavorsko. Práce je založena na teoretickém základě, ve kterém charakterizuje oba regiony, a to na základě faktografickém a dále pomocí stručného popisu historie tohoto území před rokem 1989, dále popisem zásadních bodů (např. Smlouva o dobrém sousedství a přátelské spolupráci) po roce 1989, které k účinnější spolupráci také přispěly. Na jejich základě vznikla současná podoba spolupráce, která je společně s jejími formami hlavním předmětem SWOT analýzy obsažené v této práci. Na základě předchozí analýzy si práce klade za cíl zhodnotit stávající situaci a také navrhnout případné možnosti zlepšení této situace.

Toto téma jsem si zvolil z několika důvodů. V první řadě proto, že považuji spolupráci mezi přeshraničními regiony jako velmi důležitý prvek Evropské integrace. Přeshraniční spolupráce není však důležitá pouze z Evropského hlediska, ale také z pohledu lidí, kteří regiony obývají. Spolupráce jim totiž může zvýšit životní úroveň, a to jak v podobě spolupráce v rovině podpory zaměstnanosti, tak i v rovině společenské a v neposlední řadě také v rovině podpory cestovního ruchu a ochrany přírody. Dalším důvodem pro výběr tohoto tématu je fakt, že v zkoumané příhraniční oblasti naše rodina žije už po desetiletí a tak se již od dětství s problematikou česko-německých vztahů setkávám.

Hlavním přínosem práce by mohly být výsledky SWOT analýzy, na jejichž základě bude vyhodnocena současná situace spolupráce mezi oběma regiony a také možnosti jak, a jakým směrem, tuto spolupráce dále rozvinout. Jako další přínos by mohlo sloužit srovnání současného stavu spolupráce se stavem spolupráce po roce 1989.

2.5. Zdroje dat

Práce čerpá především z internetových zdrojů, jelikož na problematiku novodobé česko-německé spolupráce konkrétně v regionu Šumava-Bavorský les neexistuje mnoho tištěné literatury. Pro teoretickou část práce a za účelem vymezení samostatných částí tohoto regionu jsou ovšem využity jak tištěné zdroje, tak zdroje elektronické. Tištěné zdroje jsou vypůjčené především ze Sušické a Klatovské knihovny a dále ze soukromých knihoven obyvatel regionu. Tiskoviny týkající se židovského obyvatelstva na Šumavě zapůjčila Horská synagoga v Hartmanicích. Teoretická část týkající se Základních smluv je podložena zdroji z webových stránek německého velvyslanectví v Praze. Podklady pro podkapitoly Evropské podpory regionální spolupráce a pro rešerši v oblasti Evropských institucí byly získány především z oficiálních stránek těchto programů a institucí.

3. Rešerše

3.1. Mezinárodní vztahy a jejich vývoj

Pro lepší definování a analyzování mezistátní spolupráce, jež je na regionální úrovni předmětem této práce, je dobré se věnovat nejprve tématu mezinárodních vztahů. Právě udržování dobrých mezinárodních vztahů především se sousedními ale také dalšími státy, bylo pro Českou republiku, (dříve království Koruny české) klíčové už od dob středověku.

Opravdový rozvoj mezinárodních vztahů (na vědecké úrovni) přichází až v první polovině 20. století. V České republice se však tento vědní obor skutečně rozvíjí až v posledních dvou dekadách. Jedná se o obor, který je do značné míry provázán s praktickým životem a odehrává se ve dvou rovinách - praktické a teoretické. Za praktickou by se daly označit například vztahy mezi velmocemi, historie mezinárodních vztahů nebo také aktuální otázky a problémy mezinárodní politiky. Teoretická rovina v sobě zahrnuje teorie mezinárodních vztahů, teoretické pohledy na mezinárodní politiku a její vývoj.⁴

3.1.1. Česko-německé vztahy před rokem 1989

Logicky, podloženo historickým vývojem i dnešní politickou a ekonomickou situací jsou pro Českou republiku nejdůležitější vztahy s Německem.

"Jako nejvýznamnější partner České republiky z výzkumu vychází Německo, které všichni respondenti bez výjimky zařadili mezi pět nejdůležitějších států. Následují Spojené státy, Slovensko a Polsko... Skutečnost, že české zahraničněpolitické elity řadí Německo a Polsko mezi nejvýznamnější partnery a současně jim přidělují nejlepší známky v hodnocení kvality vztahů, je nejpozitivnějším zjištěním výzkumu. Dokládá, že

⁴BLAŽEK, T a kol. *Přehled teorií mezinárodních vztahů*. 1. vyd. Editor Pavel Pšeja. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Mezinárodní politologický ústav, 2005, s. 9-12, Studie (Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav), sv. č. 36. ISBN 80-210-3837-3.

od pádu komunismu se vztahy poznamenané historickými spory a vnímanými křivdami podařilo efektivně napravit."⁵

Vývoj česko-německých vztahů byl ve svém průběhu relativně komplikovaný. Pomineme-li středověk, dostaly se česká a německá strana do konfliktního postavení následkem rakousko-uherského vyrovnání, kdy se německá strana snažila o stabilizaci německého elementu, zatímco česká strana se snažila o zrovnoprávnění s Němci. Vídeňské vládě se nedařilo narovnat vztahy mezi oběma národy, a proto bylo soužití mezi oběma národy v této době poznamenáno výbuchy nacionalismu. Změny přineslo vypuknutí první světové války a následně vyhlášení Česko-slovenské republiky. Tento vývoj událostí prohloubil nedůvěru na obou stranách, kdy česká strana nevěřila německé z důvodu odmítavého postoje vůči novému státu, a německá strana Národnostní politika první republiky byla vůči německé menšině relativně vstřícná, neměli sice mnoho kolektivních práv, ale na druhé straně měli velkoryse podporované školství, kulturní zařízení atd. Do vývoje česko-německých vztahů v období první republiky se také velkou měrou promítl "negativismus a aktivismus" německých politických stran, které se nejprve domáhaly naprostého zrovnoprávnění českého a německého národa na území Československé republiky. Situace se vyhroutil koncem 40. let, kdy, mimo jiné následkem hospodářské krize, vzrostla radikalizace v oblasti Sudet. Hospodářská krize postihla výrazněji německou menšinu, mimo jiné až dvojnásobnou mírou nezaměstnanosti. Této situace využila nacionálně orientovaná politická propaganda, která obviňovala československou vládu z jednostranné politiky. Výmarská republika byla pro normalizaci vztahů s novým sousedem. Oficiálně doporučovala sudetoněmeckým stranám, aby se s existencí Československé republiky vyrovnaly. Vztahy mezi oběma státy byly však nadále křehké, ovlivněné také jinak pojímanou vizí evropského hospodářství. Ve skutečnosti se však německé strany, především však Sudetoněmecká strana pod vedením Konrada Henleina, která působila jako strana s největším počtem hlasů ve státě, staly poplatné Hitlerovi a do značné míry připravily půdu pro Mnichovskou dohodu. Po anšlusu Rakouska usilovala nacistická zahraniční politika o rozbití Československé republiky. Nejprve došlo k odtržení pohraničí, následované vytvoření Protektorátu Čechy a Morava. Hitlerovým cílem bylo naprosté zničení Čechů jako svébytného národa, při čemž využívali Němci především zastrašovací mocenskou politiku a kolaboranty. Na protektorátní realitu reagovala česká

⁵EBERLE, J, KARÁSEK, T. Svět podle českých zahraničněpolitických elit. *Mezinárodní politika*. Ústav mezinárodních vztahů, listopad 2011, roč. 35, s 20. ISSN 0543-7962.

společnost nejednotně. Malá část společnosti kolaborovala s okupační mocností, větší část nesouhlasila s okupací, ale nestavěla se na odpor, a také zde fungovala odbojová hnutí. Odboj, který byl silně antifašistický, se později částečně přeformuloval na silně protiněmecký. K českému odboji patří také činnost emigrace exilové vlády, stejně jako účast Čechů na spojeneckých vojenských akcích. Po znovuoobnovení československé republiky došlo k ustanovení vlády tvořené především politiky z předchozí exilové vlády. V odtržených územích, takzvaných Sudetech, docházelo k útokům na české obyvatelstvo následované hromadnými útoky či vyháněním. Zbylí Češi přišli o všechna národnostní práva. Většina německého obyvatelstva, až na několik podstatných výjimek, podporovala nacistický režim. Z pohledu české strany byl protektorátní režim především dílem právě sudetských Němců. Území protektorátu zasáhl především až konec války, kdy se přiosťrovaly represe ze strany okupačního režimu, následkem čehož se stupňovala česká nenávisť vůči Němcům. Důsledkem tohoto vyvrcholení emocí docházelo krátce po válce, v tzv. mocenském vakuu, k násilným projevům nenávisti vůči Němcům v podobě útoků a tzv. divokého odsunu, který probíhal až do etablování provizorních českých orgánů, které následně organizovaly řízený odsun. Odsun se týkal, až na několik výjimek, všech Němců, bez ohledu na jejich vinu či nevinu, respektive bez ohledu na jejich politickou příslušnost a spolupráci s režimem. Spořádaná forma odsunu, plánovaná exilovou vládou již v průběhu války, byla v podstatě započata až Benešovými dekrety, podle nichž je odňato občanství všem československým občanům německého a maďarského původu. Vyňati byli prokázaní antifašisté. Integrace vyhnaných Němců probíhala úspěšně a, především v Bavorsku, na základě krajanské solidarity a výrazné podpory ze strany Svobodného státu Bavorsko. Vyhnání Němců také přineslo velké problémy pro ČSR, které dodnes nejsou jak ekonomicky, tak sociálně, úplně vyřešeny. V důsledku "studené války" podepsaly ČSR a NDR, jako "bratrské socialistické země" deklaraci o "přátelství a spolupráci", v rámci níž měly oba státy spolupracovat v rámci společné socialistické budoucnosti. Na počátku 80. let došlo k uzavření smlouvy, která označuje mnichovskou dohodu za nulitní, neboli neplatnou.⁶

"Tím byl učiněn první krok k dorozumění a ke stabilizaci zahraničněpolitických vztahů; zatímco v českém obyvatelstvu nabýval na síle vstřícný postoj vůči Spolkové republice, vztahy mezi oběma státy zůstávaly mrazivé. V dalším vývoji se na obou stranách naskývaly nejrůznější překážky, ve Spolkové republice to v neposlední řadě

⁶WEIDENHOFFEROVÁ, Iva. *Konfliktní společenství, katastrofa, uvolnění: náčrt výkladu německo-českých dějin od 19. století*. 1. vyd. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1996, s 9. -33. ISBN 80-858-6422-3.

*byly revizionistické požadavky sudetoněmeckého krajanského sdružení, které v Československé socialistické republice narážely na ostré odsudky.*⁷

Hrozba sudetoněmeckého revizionismu byla jedním z posledních reliktních komunistické propagandy. Další krok spolupráce byl možný jen za podmínky pokojných revolucí v NDR a Československu, spojené s otevřením hranic a dekonstrukcí hraničního pásma. Právě tyto kroky, stejně jako klasně mířená vystoupení prezidentů obou zemí připravili kvalitní půdu pro další rozvoj česko-německých vztahů.⁸

3.1.2. Česko-německé vztahy po roce 1989

Dynamika česko-německých vztahů po roce 1989 byla eskalována gestem Václava Havla vůči odsunutým Němcům, které by bylo možné označit za omluvu. Paralelně s politickou řečí došlo k dekonstrukci hraničního vojenského pásma, určení společné komise historiků z obou zemí, kteří se měli zabývat válečnými a poválečnými událostmi, a také ustanovení bezvívzového styku. Spolupráci také podpořila bilaterální smlouva mezi SRN a ČSFR, jejímž záměrem nebylo pouze zintenzivnění vzájemných vztahů, ale také normalizace každodenní praxe na nejrůznějších úrovních. Z reálného pohledu i z pohledu geopolitiky ztratily oba nástupnické státy ČSFR svůj význam a váhu. I přes oficiální ujišťování české diplomacie o stálém pokroku na poli mezinárodních vztahů s Německem, přesto nebylo vyloučeno možné zesílení nacionální, až nacionalistické, komponenty v německé zahraniční politice. Německo vzalo rozdělení ČSFR na vědomí s klidnou opatrností, což společně se zdráhavým přístupem k otázkám z minulosti vedlo k viditelnému zhoršení atmosféry vzájemných vztahů. Naopak česká strana se počáteční fáze zahraniční politiky vůči Německu vyznačovala zmateností, neurčitostí, bezradností a zdánlivou pasivitou. Se Spolkovou republikou Německo bylo od roku 1989 do roku 1997 podepsáno 51 bilaterálních smluvních dokumentů, nemluvě o smlouvách s jednotlivými spolkovými zeměmi. Dnes tvoří smluvní základ mezi oběma zeměmi bez mála 100 bilaterálních smluv.

⁷WEIDENHOFFEROVÁ, Iva. *Konfliktní společenství, katastrofa, uvolnění: náčrt výkladu německo-českých dějin od 19. století*. 1. vyd. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1996, s 33. ISBN 80-858-6422-3.

⁸WEIDENHOFFEROVÁ, Iva. *Konfliktní společenství, katastrofa, uvolnění: náčrt výkladu německo-českých dějin od 19. století*. 1. vyd. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1996, s 33. - 34. ISBN 80-858-6422-3.

Nejdůležitější z nich, Smlouva o dobrém sousedství a přátelské spolupráci, stejně jako Česko-německá deklarace o vzájemných vztazích a jejich budoucím rozvoji je podrobněji rozebrána v následující části práce. Důležitý mezník na poli česko-německých vztahů by rok 1995, a to jak z důvodu projevu prezidenta Václava Havla na téma: "Češi a Němci na cestě k dobrému sousedství", tak i z důvodu prohlášení Usmíření 95. Prezidentův projev obsahoval klíčové formulace především k minulosti česko-německých vztahů a k českým představám o společné budoucnosti.⁹

Smíření 95 je společné prohlášení 105 českých a sudetoněmeckých intelektuálů, studentů, novinářů a dalších veřejně činných osob určené české vládě, českým i sudetoněmeckým agenturám a médiím a v neposlední řadě také české a sudetoněmecké veřejnosti. Prohlášení bylo uskutečněno u příležitosti roku tolerance vyhlášeného OSN a 50. výročí druhé světové války. Prohlášení vybízí k zapomenutí na problematiku minulost, sváry a křivdy a ke spolupráci v duchu česko-německé smlouvy o dobrém sousedství a přátelské spolupráci. Navrhují jednání mezi vládou ČR a politickou reprezentací sudetských Němců o konečném stanovisku v otázkách minulosti a také o společném programu spolupráce mezi Čechy a sudetskými Němci. Tento program by měl mimo jiné umožnit návrat vyhnaným Němcům za předpokladu, že budou mít stejná práva, jako ostatní obyvatelé ČR. Jedním z hlavních bodů tohoto programu je také rozšíření již existující přeshraniční spolupráce mezi sousedícími oblastmi ČR a SRN, jež by na sebe měla vzít podobu euroregionu.¹⁰ Smíření 95 se setkalo s negativními názory a to především kvůli problematické pasáži o možnosti vyhnaných Němců navrátit se zpět do Čech a získat stejná práva jako čeští občané a z obav z možných německých restitučních nároků. Nárok na restituce však ve skutečnosti neexistuje. Prohlášení bylo označováno médii za politickou sebevraždu.¹¹

V zásadě tedy rok 1995 otevřel cestu k uzavření stále živých problémů z minulosti širší politický prostor, který naznačuje vůli projednat a případně přijmout česko-německou deklaraci. Tato deklarace, byť v kompromisní podobě, měla být jakousi pomyslnou politickou a právní tečkou za problematickou minulostí obou národů. Deklarace, které se v následující části práce věnuje celá podkapitola, ve svém důsledku vedla mimo jiné k vytvoření česko-německého Fondu budoucnosti a Česko-

⁹HANDL, Vladimír, HON Jan a PICK Otto. *Vztahy Spolkové republiky Německo ke státům střední Evropy od roku 1990*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1998, s 203 - 205. ISBN 80-718-4643-0.

¹⁰Smíření 95 mezi Čechy a sudetskými Němci [online]. Lidovky.cz, 2003 [cit. 22. března 2013]. Dostupné z WWW: <<http://bohumildolezal.lidovky.cz/texty/rs79.html>>.

¹¹Češi a Němci - ztracené dějiny?: *Tschechen und Deutsche - verlorene Geschichte?*. 1. vyd. Praha: Pro nadaci Bernarda Bolzana vydalo nakl. Prago Media, 1995, 406 s., . obr. příl. ISBN 80-901-5336-4.

německého diskusního fóra. Kamen úrazu deklarace představovaly postoje bavorské politické strany CSU, která hájila zájmy sudetoněmeckých voličů. I přes tyto postoje bylo důležitější oficiálně uzavřít společnou historii. Sudetoněmecká sdružení a funkcionáři udržovali k deklaraci i nadále chladné postoje. Důležité je však zmínit, že u vedení CSU převládla nakonec vůle neblokovat evropskou perspektivu česko-německého sousedství a potřeba spolupráce s českou stranou. Deklarace je jak z pohledu EU, tak i z pohledu představitelů světových velmocí za významný pozitivní krok směrem ke společné budoucnosti.¹²

3.2. Region

3.2.1. Definice regionu

V první řadě je nutno říci, že pojem *region* bývá z pohledu mnoha zdrojů mnoha způsoby definován. Komplikací při jasném definování tohoto pojmu je fakt, že ani jedna z výše zmíněných definic nemá a ani nemůže mít univerzální platnost. Z toho tedy vyplývá, že správnost konkrétní definice lze odvodit od účelu, pro který je vybrána a používána.¹³

*"Společným znakem všech definic regionu je nicméně to, že region je taková určitá jednotná geografická oblast, že jsme schopni na tuto oblast nahlížet jako na jeden objekt."*¹⁴

Jedním ze způsobů, jak region vymežit může být takzvaná regionalizace. Jedná se o přístup, který v sobě skrývá dva základní způsoby, jak je možné region vymežit. Prvním způsobem může být vymezení regionu jako území, které se vyznačuje určitými společnými znaky. V tomto přístupu se stanovují homogenní znaky, které vlastně daný region podle námi zvoleného kritéria formují, a dále může obsahovat také heterogenní znaky. Další možností jak vymežit region je takzvané funkční vymezení. Toto vymezení spočívá ve sledování určitých konkrétních vazeb mezi jednotlivými subjekty a je

¹²HANDL, Vladimír, HON Jan a PICK Otto. *Vztahy Spolkové republiky Německo ke státům střední Evropy od roku 1990*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1998, s 205 - 210. ISBN 80-718-4643-0.

¹³ ČADIL, Jan. *Regionální ekonomie: teorie a aplikace*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2010, xi, 1 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-191-8.

¹⁴ ČADIL, Jan. *Regionální ekonomie: teorie a aplikace*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2010, xi, 1-2 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-191-8.

založeno na rozdílech v intenzitě těchto vazeb, kdy v zkoumaném regionu jsou tyto vazby intenzivní a mimo region mají výrazně menší intenzitu.¹⁵

Region, z pohledu sociologie, lze popsat jako soudržnou oblast, která je homogenní ve vybraných určujících kritériích, kterými se od sousedních oblastí či regionů odlišuje. Jedná se o ideovou konstrukci vytvořenou výběrem vlastností relevantních k určité problematice a přehlížením dalších vlastností považovaných za irelevantní. Region se vyčleňuje z oblasti, která obsahuje širší škálu vlastností, jedná se zpravidla o rozsáhlejší území. Územní hranice jsou v tomto ohledu určeny svévolně z důvodů zjednodušení, oproti tomu hranice regionů jsou určeny homogenitou a soudržností jako celku.¹⁶

"Regions may be nodal, defined by the organization of activity about some central place (e.g., a town and its hinterland, or tributary area), or uniform, defined by the homogeneous distribution of some phenomena within it (e.g., a tropical rain forest).

*Regions may be defined in terms of single or multiple features or in terms that approach the total content of human occupancy of an area. The most common features in social science are ethnic, cultural, or linguistic (Provence), climatic or topographical (the Tennessee Valley), industrial or urban (the Ruhr), economic specialization (the cotton belt of North America), administrative units (standard government regions in Great Britain), and international political areas (the Middle East)."*¹⁷

Koncept regionu se v současnosti používá v analýzách, plánování, a administrativě mnoha národních i mezinárodních veřejných programech. Regionalismus nebo také regionální povědomí, ideologický soulad konceptu, který vychází z pocitu identity uvnitř regionu, je důležitý v mnoha historických, politických a sociologických analýzách.¹⁸

¹⁵ ČADIL, Jan. *Regionální ekonomie: teorie a aplikace*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2010, xi, 2 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-191-8.

¹⁶ *region* [online]. Encyclopædia Britannica, Inc., 2013 [cit. 10. března 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/496048/region>>.

¹⁷ *region* [online]. Encyclopædia Britannica, Inc., 2013 [cit. 10. března 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/496048/region>>.

¹⁸ *region* [online]. Encyclopædia Britannica, Inc., 2013 [cit. 10. března 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/496048/region>>.

3.2.2. Euroregion

"Euroregion je formální nástroj pro přeshraniční spolupráci regionálních organizací a obcí spojených případně s partnery ze všech sociálních a hospodářských oblastí. Nejstarší tímto způsobem vzniklá organizace (roku 1958), je oblast na holandsko-německých hranicích - Euregio, která se stala modelem pro další podobné iniciativy, a proto její označení převzaly nově vznikající hraniční oblasti tohoto druhu."¹⁹

Euroregion má za úkol v první řadě zlepšovat spolupráci mezi příhraničními regiony a to hlavně za účelem snížení úrovně disparit a to obvykle pomocí překonávání hranic, nebo lépe pomocí snižování jejich významu na úroveň správního členění. Existují mezinárodní organizace (na evropské úrovni), které právě na negativní efekt hranic poukazují. Nejde však jen o hranici samotnou, problém vychází také z historických důsledků periferní polohy oblastí, ze které vyplývá izolace, větší nezaměstnanost, menší míra rozvoje, zaostalost a další. Izolace vyplývá nejen z dávných historických příčin, ale především z nedávné historie. Mezi nejpodstatnější náplň činnosti euroregionů spadá rozvoj a podpora spolupráce v oblasti lokálního a regionálního plánování, dále také podpora projektů v záležitostech ochrany životního prostředí, dále v oblastech ekonomiky, kultury, sportu a v neposlední řadě také v oblasti vytváření prostoru pro setkávání lidí.²⁰

Do pádu Železné opony a během Studené války spolupráce mezi západem a zeměmi východního bloku nebyla možná. Právě přeshraniční spolupráce má za úkol tyto nevýhodné rozdíly vyrovnávat a zlepšovat životní podmínky obyvatel. Jedná se o "svazek" měst, obcí, případně regionálních struktur a často také obchodních komor, odborů a dalších sociálních partnerů, kteří se dobrovolně a písemně zavázali dodržovat rozhodnutí orgánů euroregionu. Nejedná se o novou strukturu, ale spíše o "servisní centrum" pro řešení přeshraničních záležitostí. Činnost euroregionů je podporována Evropskou komisí. Podpora přeshraniční spolupráce je vyjádřena již v Chartě

¹⁹*Euroregion Šumava* [online]. Euregio.cz, 2007-2013 [cit. 10. března 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=30&lang=cz&sm=1>>.

²⁰*Euroregiony* [online]. Businessinfo.cz, 2003 [cit. 12. března 2013].]. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/euroregiony-1836.html>>.

Společenství o regionalizaci v kapitole 5, věnované přeshraniční spolupráci, spolupráce však byla rozvinuta až v roce 1990 iniciativou Společenství INTERREG.²¹

*"Předpokladem pro podporu projektů je určitá organizační struktura přeshraniční spolupráce, která vystupuje jako oprávněný příjemce prostředků a realizátor. Ta vznikala až s příchodem interregu, kterému se připisuje zřetelný nárůst počtu nově založených regionálních spolků na začátku devadesátých let. Příkladem může být řada euroregionů založených v roce 1992 na německo-polské, popřípadě německo-české hranici, které v kandidátských zemích podporuje od roku 1992 iniciativa Společenství Phare CBC, později Phare CBC II."*²²

Jako konkrétní forma spolupráce by se dalo uvést organizování kulturních a sportovních akcí, rozvoj cestovního ruchu a turistiky, projekty typu výměna studentů, společná gymnázia, přeshraniční národní parky a zelené autobusové linky.²³

Předmětem výzkumu této práce je euroregion Šumava - Bayerischer Wald - Mühlviertel. Tento region spojuje pohraničí tří států: Česka, Německa a Rakouska. Jedná se o třístranné obecní sdružení sedmnácti bavorských okresů, čtyř českých okresů a čtyř rakouských okresů, které bylo založeno v roce 1994 a zahrnuje jednu z nejrozsáhlejších ploch lesního porostu ve střední Evropě. Proto je naprosto zásadní snaha o zachování tohoto z velké části chráněného území a jeho přírodního bohatství.²⁴ Jako subjekt této práce bude však sloužit pouze část tohoto regionu a to Bavorský les a Šumava. Dříve než se regiony v roce 1994 spojily do Euroregionu Šumava - Bayerischer Wald - Mühlviertel a začaly fungovat jako jedna přeshraniční struktura, existovaly samostatně.

"Jak už bylo řečeno, euroregion je přeshraniční struktura, proto zahraničními partnery Euroregionu Šumava jsou Euregio Bayerischer Wald – Unterer Inn

²¹ Euroregiony [online]. Businessinfo.cz, 2003 [cit. 12. března 2013].]. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/euroregiony-1836.html>>.

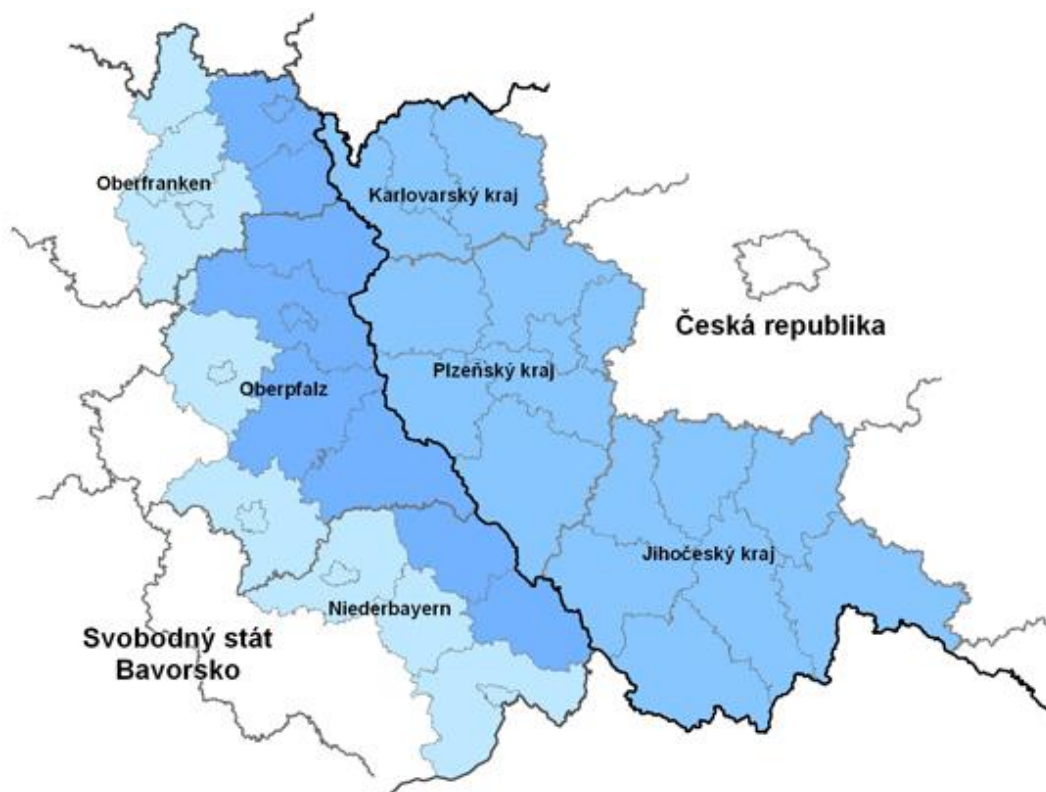
²² Euroregiony [online]. Businessinfo.cz, 2003 [cit. 12. března 2013].]. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/euroregiony-1836.html>>.

²³ Euroregiony [online]. Businessinfo.cz, 2003 [cit. 12. března 2013].]. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/euroregiony-1836.html>>.

²⁴ Přeshraniční spolupráce mezi SRN a ČR v euroregionech [online]. Velvyslanectví Spolkové republiky Německo v Praze [cit. 15. března 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.prag.diplo.de/Vertretung/prag/cs/03/Grenzueberschreitende__regionale__Zusammenarbeit/s_eite__zusammenarbeit__euroregionen__cz.html>.

v Bavorsku a Regionalmanagement Mühlviertel v Horním Rakousku. Dohromady s těmito partnery tvoří Euroregion Šumava jeden přeshraniční celek.²⁵

Obrázek č.: 1: Regiony Šumava a Bayerischer Wald

26

Euroregion Šumava byl založen v roce 1993 v Českém Krumlově. Skládá se z pěti okresů a asi ze 125 měst a obcí. Konkrétně se jedná o okresy Domažlice, Klatovy, Český Krumlov a Strakonice. Mezi nejdůležitější činnosti Euroregionu Šumava patří zlepšení kvality a sladění příhraniční spolupráce, informování o regionu, s tím spojená infocentra a propagace regionu, správa Dispozičního fondu *Programu přeshraniční spolupráce Cíl 3 Česká republika - Svobodný stát Bavorsko v regionu Šumava* a v neposlední řadě také spoluúčast na vytváření rozvojových strategií Evropské Unie. Členství v Euroregionu Šumava poskytuje členským obcím mnoho výhod, jako je

²⁵ Euroregion Šumava [online]. Euregio.cz, 2007-2013 [cit. 10. března 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=30&lang=cz&sm=1>>.

²⁶ Program Přeshraniční spolupráce Cíl 3 Česká republika-Svobodný stát Bavorsko 2007-2013 [online]. Centrum pro regionální rozvoj České republiky, 2011-2013 [cit. 5. března 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.crr.cz/cs/programy-eu/cil-3/bavorsko-cr/>>.

například reprezentace regionu, pomoc v oblastech regionálního rozvoje, školství, cestovního ruchu, zemědělství, lesnictví, dále informační servis a podobně.²⁷

Konkrétní členové k 1. 1. 2012 jsou obce Bělá nad Radbuzou, Benešov nad Černou, Běšiny, Bezděkov, Bohdalovice, Bohumilice, Borová Lada, Bujanov, Černá v Pošumaví, Český Krumlov, Čímice, Čkyně, Dešenice, Dlouhá Ves u Sušice, Dolní Třebonín, Domažlice, Drslavice, Dub u Prachatic, Frymburk, Hamry, Hartmanice, Hlavňovice, Horažďovice, Horní Dvořiště, Horní Planá, Horní Vltavice, Horská Kvilda, Horšovský Týn, Hrádek u Sušice, Husinec, Chelčice, Chroboly, Chudenín, Chvalšiny, Janovice nad Úhlavou, Kájov, Kaplice, Kašperské Hory, Kdyně, Klatovy, Klenčí pod Čerchovem, Kolinec, Kovčín, Kratušín, Ktiš, Kubova Huť, Kvilda, Lažiště, Lčovice, Lenora, Lipno nad Vltavou, Loučim, Malonty, Mičovice, Modrava, Mutěnin, Netolice, Nezdice na Šumavě, Nová Pec, Nové Hutě, Nýrsko, Omlenice, Petrovice u Sušice, Poběžovice, Pohorská Ves, Prachatic, Prášily, Přední Výtoň, Přidolí, Přísečná, Rejštejn, Rožmitál na Šumavě, Stachy, Stožec, Strašín, Strážný, Strážov, Sušice, Světlík, Švihov, Týnec, Vacov, Velhartice, Vimperk, Vlachovo Březí, Volary, Vrhavěč, Vyšší Brod, Zálezly, Zbytiny, Zdíkov, Zlatá Koruna, Železná Ruda, Želnavá. Dále jsou členy také Okresní hospodářská komora Klatovy, Správa NP a CHKO Šumava a Římskokatolická farnost Žihobce.²⁸

Euroregion Šumava je členem Asociace evropských příhraničních regionů (AGEG/AEBR). Jedná se o významnou podpůrnou organizaci Evropské Unie zaměřenou na příhraniční regiony, přeshraniční závěry a návody. Asociace byla zřízena na základě německého práva roku 1971, jako sdružení sídlící v Gronau. Tato asociace, která je k dispozici všem evropským pohraničním regionům má v tuto chvíli devadesát členů, kteří reprezentují skoro dvě stovky evropských pohraničních regionů uvnitř i vně Unie.²⁹

²⁷ *Euroregion Šumava* [online]. Euregio.cz, 2007-2013 [cit. 10. března 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=30&lang=cz&sm=1>>.

²⁸ *Členové Euroregionu k 1. 1. 2012* [online]. Euregio.cz, 2007-2013 [cit. 10. března 2013]. Dostupné z <<http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=514&lang=cz&sm=2>>.

²⁹ *Členové Euroregionu k 1. 1. 2012* [online]. Euregio.cz, 2007-2013 [cit. 10. března 2013]. Dostupné z <<http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=514&lang=cz&sm=2>>.

Asociace evropských příhraničních regionů (AGEG/AEBR), v souladu se svým statutem, jedná v zastoupení evropských příhraničních a přeshraničních regionů Mezi hlavní cíle a úkoly patří:³⁰

- upozornit jejich specifické problémy, příležitosti, odpovědnosti a aktivity.
- reprezentovat jejich obecné zájmy tváří v tvář národníma a mezinárodním parlamentům, orgánům, úřadům a institucím
- zahajovat, podporovat a koordinovat spolupráci mezi regiony Evropy
- podporovat výměnu zkušeností a informací s cílem zjistit a koordinovat obecné zájmy uvnitř široké škály přeshraničních problémů a příležitostí, a navrhnout možné řešení

Mezi aktivity Asociace evropských příhraničních regionů patří například prováděcí programy a projekty, podle nichž subjekty žádají o finanční prostředky, jsou jim prostředky vypláceny a také jak s nimi mají zacházet. Dále Asociace také organizuje akce, které se týkají přeshraničních problémů, s tím spojenou pomoc při řešení těchto problémů a také podporu zvláštních činností. Mezi další aktivity patří příprava a realizace společných kampaní v rámci sítí. Další a neméně důležitou aktivitou je informování Evropských politických orgánů a veřejnosti o přeshraničních záležitostech.³¹

3.2.3. Region Šumava

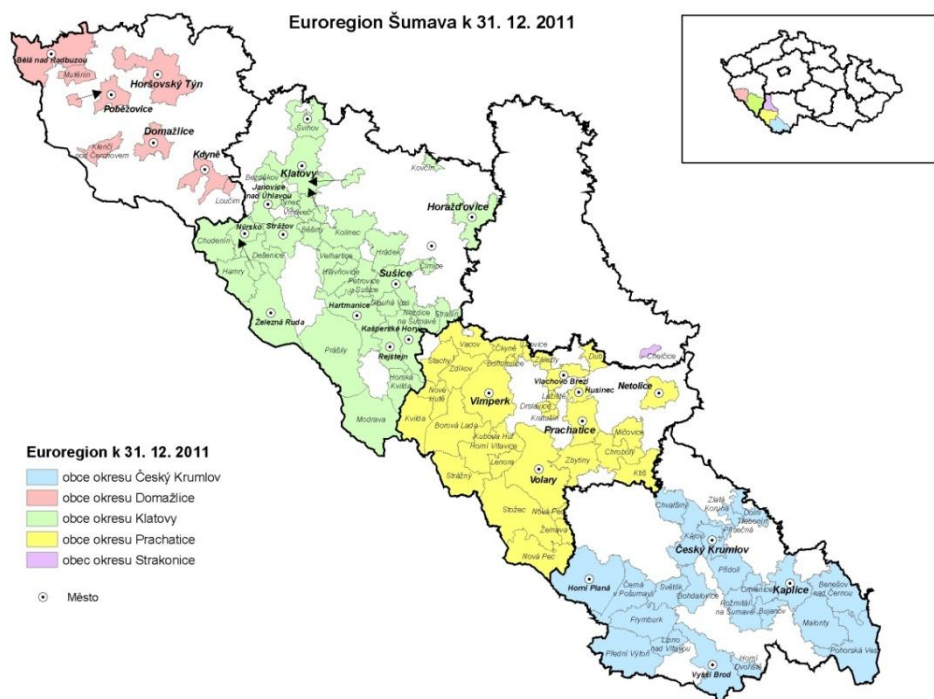
Pojem "region Šumava" lze chápat, obdobně jako region Bavorský les, ve více rovinách. Některé zdroje (například <http://www.sumavaregion.cz/>) vymezují tento region jako oblast tvořenou stejnojmenným národním parkem a chráněnou krajinnou oblastí. Na druhou stranu jiné zdroje (Český statistický úřad) vymezují šumavský region jako oblast tvořeno pěti okresy: Domažlice, Český Krumlov Klatovy, Prachatice a Strakonice. Vymezení Českého statistického úřadu odpovídá euroregionu Šumava (viz. <http://www.euregio.cz/>). Vymezení Šumavy ve formě euroregionu je tedy podstatně

³⁰*Aims and Tasks of AEBR* [online]. Association of European Border Regions, 2010 [cit. 4. dubna 2013]. Dostupné z <http://www.aebr.eu/en/profile/aims_tasks.php>.

³¹*Aims and Tasks of AEBR* [online]. Association of European Border Regions, 2010 [cit. 4. dubna 2013]. Dostupné z <http://www.aebr.eu/en/profile/aims_tasks.php>.

širší. Za zmínku také stojí, že velice podobným rozsahem je vymezen také turistický region Šumava (podle <http://www.czechtourism.cz>).

Obrázek č. 2: Euroregion Šumava k 31. 12. 2011

Zdroj: ČSÚ³²

Region Šumava se rozkládá na území dvou krajů, a to Plzeňského kraje a Jihočeského kraje a také v sobě zahrnuje dvě turistické oblasti, konkrétně Šumavu-východ a Chodsko. Šumavský region je v podstatě souvislé příhraniční (z většiny zalesněné) horské pásmo, které se rozkládá do délky 120 km. Hornatá krajina společně s přírodními krásami vytvářejí ideální podmínky pro letní turistiku a zimní i letní sporty. Významnou složku atraktivity tohoto regionu tvoří potenciál vodních ploch a toků vhodných pro rekreaci i vodní sporty a turistiku - Lipenská přehrada, řeky Vltava, Otava a Úhlava. Ačkoli jsou turistika a zimní sporty v tomto regionu prioritou, tvoří vodní sporty nezanedbatelnou část potenciálu sportovního využití krajiny. Turistická atraktivita tohoto regionu tkví především v hodnotném a nepříliš civilizací

³² Euroregion Šumava k 31. 12. 2011 [online]. Český statistický úřad, 2013 2010 [cit. 4. února 2013]. Dostupné z:

<[http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/obce_jihoceskeho_kraje_zapojene_v_euroregionu_sumava/\\$File/Euroregion%C5%A0umava.jpg](http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/obce_jihoceskeho_kraje_zapojene_v_euroregionu_sumava/$File/Euroregion%C5%A0umava.jpg)>.

poznamenaném krajinném přírodním potenciálu. Region disponuje také širokou nabídkou kulturních a historických atraktivit.³³

Nejvýznamnějších z předností regionu Šumava jsou bezesporu její přírodní kvality, kdy Šumava patří mezi turisticky nejoblíbenější a nejvyhledávanější lokality cestovního ruchu v celé České republice. Velice důležitý je na Šumavě v otázce cestovního ruchu princip trvale udržitelného cestovního ruchu s preferencí kvality.³⁴

*"Požadavkem je zachování přírody a krajiny, jakož i charakteru městských a venkovských sídel. Specifickým rysem rozvoje cestovního ruchu na Šumavě je úzká součinnost se sousedními regiony v Německu - Bavorský les a Mühlviertel."*³⁵

Rozvoj cestovního ruchu v regionu Šumava běží v několika sférách. Jedná se o volný čas, sport, kultura, informace pro návštěvníky, komunikace a marketing, ubytování a stravování. Hlavním cílem rozvoje cestovního ruchu v tomto regionu je především snaha o vytvoření vícestranné nabídky pro využití volného času a sport, spojené s poznáváním a pohybem v přírodě a dalších zážitků spojených s aktivní dovolenou v přírodě. Existuje zde snaha o vytvoření funkční regionální organizační struktury, která by zastřešovala hlavní řídicí organizace podporující rozvoj cestovního ruchu. Dalším cílem je i rozvoj samostatného turistického profilu, který by byl schopen přesáhnout hranice obcí.³⁶

Turistická oblast Šumava-východ je administrativní součástí jak Plzeňského kraje, tak kraje Jihočeského. Jedná se o část příhraničního pohoří, které společně s Českým lesem tvoří ucelenou hraniční linii celého regionu Šumava-Bavorský les. Podobně jako oblast Chodska je toto území z hlediska přírodních hodnot velice významné a cenné. Z tohoto důvodu byl v této oblasti v roce 1991 vyhlášen Národní park. Na území této oblasti se nachází mnoho přírodních krás, jako jsou například ledovcová jezera, říčky Vydra a Křemelná a v neposlední řadě zde také pramení řeky

³³Šumava - turistický euroregion [online]. Regionální informační servis, 2012 [cit. 20. února 2013]. Dostupné z <<http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihocesky-kraj/regionalni-informace/o-kraji/region-sumava/>>.

³⁴Šumava - turistický euroregion [online]. Regionální informační servis, 2012 [cit. 20. února 2013]. Dostupné z <<http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihocesky-kraj/regionalni-informace/o-kraji/region-sumava/>>.

³⁵Šumava - turistický euroregion [online]. Regionální informační servis, 2012 [cit. 20. února 2013]. Dostupné z <<http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihocesky-kraj/regionalni-informace/o-kraji/region-sumava/>>.

³⁶Šumava - turistický euroregion [online]. Regionální informační servis, 2012 [cit. 20. února 2013]. Dostupné z <<http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihocesky-kraj/regionalni-informace/o-kraji/region-sumava/>>.

Otava a Vltava. Z hlediska cestovního ruchu se jedná o velice hodnotné území. Existují zde předpoklady jak pro turistiku, cykloturistiku, tak i pro zimní a vodní sporty. Kromě přírodních předpokladů se na Šumavě nachází i celá řada památek, muzeí a dalších kulturně cenných objektů.³⁷

Turistická oblast Chodsko je součástí turistického regionu Šumava a spadá pod administrativu Plzeňského kraje. Jedná se o převážně lesnatou oblast v okolí města Domažlice se specifickou historií. Obyvatelé oblasti, Chodové, kdysi ochraňovali české hranice a z toho jim plynuly v období mezi 14. - 17. stoletím různé panovnické výsady včetně práva na vlastní samosprávu. Strážným úkolům byly přizpůsobeny i chodské vesnice a usedlosti. Do dnešní doby se tak v některých vesnicích dochovala specifická lidová architektura a specifická lidová nářečí a zvyky, se kterými jsou v dnešní době spojeny různé slavnosti jako například Chodské slavnosti v Domažlicích, kam se například v půlce srpna sjíždějí všichni dudáci z České republiky. Součástí Chodska, oblasti folkloru, historie a kultury, kde se střetávají příroda s kulturou, je také pohoří Český les, což je asi 80 km dlouhé příhraniční pohoří.³⁸

³⁷Šumava - východ - turistická oblast [online]. Regionální informační servis, 2012 [cit. 20. února 2013]. Dostupné z <<http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihocesky-kraj/regionalni-informace/o-kraji/region-sumava/sumava-vychod/>>.

³⁸Chodsko - turistická oblast [online]. Regionální informační servis, 2012 [cit. 20. února 2013]. Dostupné z <<http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihocesky-kraj/regionalni-informace/o-kraji/region-sumava/chodsko/>>.

3.2.4. Region Bavorský les

Obrázek č. 3: Euregio Bayerischer wald - Böhmerwald - Unterer Inn

Zdroj: Euregio.cz³⁹

Region Bavorský les je svou rozlohou i hornatostí podobný regionu Šumava. Podoba s regionem Šumava tkví také v tom, že se na území regionu Bavorský les rozkládá také stejnojmenný Přírodní a Národní park.

Region Bavorský les se rozkládá podél českých hranic na území regionů Regen, Freyung a Grafenau ve výšce mezi 600 a 1453 m n. m. (Kolbersbach/Velký Roklan).⁴⁰ Jedná se o oblast o rozloze přibližně 24 250 ha. Přímo na území národního parku Bavorský les se nacházejí obce Spiegelau, St. Oswald-Riedlhütte, Neuschönau, Hohenau, Mauth, Freyung-Grafenau, Bayerisch Eisenstein, Frauenau, Langdorf, Lindberg, Rinchnach a Zwiesel.⁴¹ Co se klimatických podmínek týče je oblast Bavorského lesa regionem s relativně drsným klimatem s kontinentálními vlivy, dlouhými zimami s velkým úhrnem srážek a chladnými a vlhkými léty, kdy průměrná roční teplota dosahuje (podle výškové polohy) od 2 do 6 stupňů C.⁴²

³⁹Euregio Bayerischer wald - Böhmerwald - Unterer Inn [online]. Euregio-Bayern.de, 2012 [cit. 21. března 2013]. Dostupné z <http://www.euregio-bayern.de/uploads/media/euregio_color.jpg>.

⁴⁰Poloha [online]. Regionální informační servis, 2012 [cit. 7. března 2013]. Dostupné z <<http://www.risy.cz/cs/turisticke-ris/sumava/o-regionu/poloha/>>.

⁴¹Rozloha [online]. Regionální informační servis, 2012 [cit. 7. března 2013]. Dostupné z <<http://www.risy.cz/cs/turisticke-ris/sumava/o-regionu/rozloha/>>.

⁴²Klima [online]. Regionální informační servis, 2012 [cit. 7. března 2013]. Dostupné z <<http://www.risy.cz/cs/turisticke-ris/sumava/o-regionu/klima/>>.

Region Bavorský les bývá pojímán dvojitým způsobem. Některé zdroje (například Centrum pro regionální rozvoj České republiky) uvádí pod pojmem *region Bavorský les* pouze stejnojmenný národní park. Oproti tomu oficiální stránky regionu Bavorský les (<http://www.bayerischer-wald.de>) jsou, co se týče rozlohy a částí tohoto regionu podstatně velkorysejší. Ať už z prvního, či druhého pohledu nezpochybnitelným faktem zůstává, že národní park tvoří výraznou část této oblasti.

Podle oficiálních německých stránek (<http://www.bayerischer-wald.de>) se region Bavorský les skládá ze šesti oblastí. Jedná se o oblasti: Přírodní park Horní bavorský les, Národní park Bavorský les, Deggendorfská oblast, oblast Regenska, oblast Pasovska a oblast Straubing-Bogen.⁴³ V oblasti Straubing-Bogen (Urlaubsland Straubing-Bogen/St. Englmar) se nachází celá řada zajímavostí, Bavorský les na severu, na jihu "obilnou sýpku Bavorska"(Gäuboden) a mezi tím uprostřed řeku Dunaj, na jejíž březích se rozkládá již Římany založené město Straubing. Tato oblast poskytuje silné předpoklady pro turistický a cykloturistický cestovní ruch, pro lázeňský a rekreační cestovní ruch i zimní a jiné sporty.⁴⁴ Oblast Pasovska (Passauer Land) je jedním z nejoblíbenějších turistických cílů Bavorska. Tato oblast je obdařena jak horskými hřebeny na severu, tak i otevřenou krajinou v údolí řeky Rottl (Rottal). Přímo v městě Pasov (Passau) se stékají 3 řeky: Dunaj, Inn a Ilz. Tento region je až ze třetiny pokryt lesy, což tvoří ideální předpoklady pro turistiku. V oblasti se ale také nachází celá řada kulturních zajímavostí. Za zmínku stojí horké léčebné prameny, které umožňují existenci kvalitního lázeňského cestovního ruchu.⁴⁵ Oblast Regenska, nebo také v originálním pojetí region Arberland Bavorský les (ArberLand Bayerischer Wald) se rozkládá z většiny na území Přírodního parku Bavorský les a na okraji Národního parku Bavorský les. Oblast Regenska tedy patří k nejlesnatějším oblastem v celém Německu. Tyto předpoklady dávají oblasti Regenska silný potenciál turistického cestovního ruchu a také samozřejmě pro zimní sporty, kdy se v oblasti nachází nejvyšší hora regionu Šumava-Bavorský les- Velký Javor (německy der Große Arber, 1456 m n. m.⁴⁶). Oblast Regenska nabízí i kulturní potenciál, pozoruhodná je například sklářská historie této

⁴³ *Region* [online]. Tourismusverband Ostbayern e.V., 2013 [cit. 3. dubna 2013]. Dostupné z <<http://www.bayerischer-wald.de/Region>>.

⁴⁴ *Rekreační oblast Straubing-Bogen* [online]. Tourismusverband Ostbayern e.V., 2013 [cit. 3. dubna 2013]. Dostupné z <<http://cz.bayerischer-wald.de/Oblasti/Rekreacni-oblast-Straubing-Bogen>>.

⁴⁵ *Pasovsku!* [online]. Tourismusverband Ostbayern e.V., 2013 [cit. 3. dubna 2013]. Dostupné z <<http://cz.bayerischer-wald.de/Oblasti/O-Pasovsku>>.

⁴⁶ *Der Berg* [online]. Der Große Arber Bayerischer Wald [cit. 3. dubna 2013]. Dostupné z <<http://www.arber.de/grosser-arber/der-berg.html>>.

oblasti.⁴⁷ Deggendorfská oblast (Deggendorfer Land) se nachází v nadmořské výšce od 200 a 1.150 m a tak nabízí rozmanitou směs krajiny počínaje zemědělskou oblastí "bavorské obilné sýpky" (Gäuboden) přes krajinu podél Dunaje s ústím řeky Isar až po lesnatou krajinu zvedajícího se Bavorského lesa. Tato krajina nabízí široké možnosti pro cestovní ruch, kdy na jedné straně nabízí silné kulturní předpoklady (kulturní akce, památky) a na druhé straně rozmanité možnosti turistiky (cykloturistiky).⁴⁸ Národnímu parku Bavorský les (Nationalpark Bayerischer Wald) se věnuje následující samostatný odstavec. Přírodní park Horní bavorský les (Naturpark Oberer Bayerischer Wald), jednou z částí regionu Bavorský les (Bayerischer wald), která je, díky svému přírodnímu bohatství orientována na turistický (včetně cykloturistiky) a rekreační cestovní ruch.⁴⁹

3.2.5. Národní park Šumava

Národní park Šumava je úzce propojen s Chráněnou krajinnou oblastí Šumava. Zatímco Národní park zaujímá rozlohu 68064 ha, Chráněná krajinná oblast se rozkládá na území o rozloze téměř polovinu větší, konkrétně na 99624 ha, a tvoří tak ochranné pásmo Národního parku. NP Šumava byl vyhlášen 20. 3. 1991, nařízení vlády ČR č. 163/1991 Sb., kdy byl vyčleněn z CHKO Šumava, která byla zřízena již 27. 12. 1963 výnosem Ministerstva školství a kultury č. 53855/63, který byl novelizován výnosem Ministerstva kultury ČSR č. 5954 ze dne 17. 3. 1975.⁵⁰

„Posláním národního parku je uchování a zlepšení jeho přírodního prostředí, zejména ochrana či obnova samořídících funkcí přírodních systémů, přísná ochrana volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, zachování typického vzhledu krajiny, naplňování vědeckých a výchovných cílů, jakož i využití území NP k turistice a rekreaci nezhoršující prostředí.“⁵¹

⁴⁷O oblasti Regenska [online]. Tourismusverband Ostbayern e.V., 2013 [cit. 11. dubna 2013]. Dostupné z <<http://cz.bayerischer-wald.de/Oblasti/O-oblasti-Regenska>>.

⁴⁸Deggendorfer Land [online]. Tourismusverband Ostbayern e.V., 2013 [cit. 11. dubna 2013]. Dostupné z <<http://www.bayerischer-wald.de/Region/Deggendorfer-Land>>.

⁴⁹Naturpark Oberer Bayerischer Wald [online]. Tourismusverband Ostbayern e.V., 2013 [cit. 12. dubna 2013]. Dostupné z <<http://www.bayerischer-wald.de/Region/Naturpark-Oberer-Bayerischer-Wald>>.

⁵⁰Základní údaje [online]. Národní park Šumava, 2008 - 2013, [cit. 5. května 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.npsumava.cz/cz/1261/sekce/zakladni-udaje/>>.

⁵¹Národní park Šumava [online]. Cittadella.cz, [cit. 14. dubna 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.cittadella.cz/europarc/index.php?p=index&site=NP_sumava_cz>.

Území NP Šumava se rozkládá podél jižní hranice České republiky a leží na území Plzeňského a Jihočeského kraje. Funkci ochranného pásma národního parku, které není přímo vymezeno, plní Chráněná krajinná oblast Šumava, která území Národního parku obklopuje. NP Šumava má za úkol především chránit typické ekosystémy středoevropské horské krajiny, zejména lesy, ledovcová jezera, rašeliniště a horské louky, včetně všech sukcesních stádií, jako přírodně-kulturní dědictví pro současné i budoucí generace. Vedle ochrany přirozených přírodních procesů poskytuje dostatek místa také pro aktivní ochranu druhové a genetické různorodosti. Území národního parku znázorňuje unikátní přírodní laboratoř umožňující sledování přírodních procesů v míře jinde neuskutečnitelné. Využití území národního parku k turistickým a rekreačním účelům nezhoršující přírodní prostředí je směřováno na prožitek z přírody, ohleduplný turismus je zároveň zdrojem příjmů pro místní podnikatele. Osvěta se zaměřuje na zprostředkování cílů NP Šumava skrze prezentaci přírodních procesů a zvýšení pochopení pro nezbytnost ochrany přírody a krajiny. Národní park je součástí osídleného středoevropského prostoru a výrazně posiluje ekologický, ekonomický a kulturní potenciál regionu, který je nezbytný pro rozvoj cestovního ruchu v oblasti. Obce se rozvíjejí v rámci principu trvale udržitelného života a jsou vnímány jako důležitý partner při rozhodování.⁵²

Národní park Šumava se dělí na 3 zóny neboli stupně ochrany. Rozdělení území NP je považována za nezbytný prostředek k obnovení ekologické stability krajiny. I. zóna, přísně přírodní, zahrnuje nejcennější a nejstabilnější území parku s přirozenými ekosystémy, jako například rašeliništi, zbytky pralesů, mokřady apod. Toto území je takzvané bezzásahové, tedy je ponecháno přirozenému vývoji bez ovlivňování člověkem. II. zóna NP zahrnuje zbývající většinou část lesních a ostatních ekosystémů s různým stadiem skladby a stavu porostů od původních, změněných až po silně poškozené a geneticky nevhodné. Cílem činnosti této zóny je udržení přírodní rovnováhy a postupné přibližování stávajících ekosystémů (cestou usměrňování a rekonstrukce) přirozeným společenstvům. III. zóna, takzvaná okrajová, zahrnuje území, která byla člověkem značně pozměněná, a zahrnuje také střediska soustředěné zástavby. Cílem je udržet a podporovat využívání této zóny pro účely trvalého bydlení, služby,

⁵²Národní park Šumava [online]. Cittadella.cz, [cit. 14. dubna 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.cittadella.cz/europarc/index.php?p=index&site=NP_sumava_cz>.

zemědělství, turistiku a rekreaci, pokud tyto účely nejsou v rozporu s posláním národního parku.⁵³

I přes to, že Národní park Šumava a Národní park Bavorský les spolu přímo sousedí, je jejich politika ve věcech ochrany přírody a vypořádáváním se s krizemi (kúrovec, vichřice) odlišná. V zesilování rámci česko-německé spolupráce však dochází také k zintenzivnění spolupráce mezi oběma národními parky, která se odvíjí na principu postupného sblížení způsobů péče o území, realizaci bilaterálně prospěšných projektů a také na principu společné prezentace v rámci mezinárodního fóra.⁵⁴

3.2.6. Národní park Bavorský les

"Národní park Bavorský les, jakožto jediný lesní národní park střední Evropy, byl vyhlášen v roce 1970 zemskou vládou Bavorska v oblasti masívu Roklan/Rachel (1453 m n.m.) a Luzný/Luzen (1373 m n.m.). V roce 1997 došlo k jeho rozšíření o oblast Falkensteinu (1315 m n. m.). Zaujímá 24 250 ha, přičemž podíl lesa činí cca. 98 %. Smyslem Národního parku Bavorský les je uchování a vědecké studium cenných hodnot živé a neživé přírody. Tato oblast je zcela vyloučena z hospodářského využívání a pohyb uvnitř parku je možný výhradně po vyznačených cestách."⁵⁵

Po rozšíření z roku 1997 patří Národní park Bavorský les k největším národním parkům střední Evropy. Zde je přírodě umožněno svobodně se rozvíjet podle svých vlastních zákonů a člověk zde figuruje pouze jako zainteresovaný pozorovatel. Lesy v Národním parku rostou nerušeně a řeky a potoky si tečou svou vlastní, člověkem neovlivněnou, cestou. Podpora cestovního ruchu v parku je zajištěna mimo jiné díky 200 km značených turistických cest spojujících údolí s horskými vrcholy Rachel a Luzného.⁵⁶

⁵³Ochrana území [online]. Národní park Šumava, 2008 - 2013, [cit. 5. května 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.npsumava.cz/cz/1016/sekce/ochrana-uzemi/>>.

⁵⁴Národní park Šumava [online]. Cittadella.cz, [cit. 14. dubna 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.cittadella.cz/europarc/index.php?p=index&site=NP_sumava_cz>.

⁵⁵Bavorský les / Bayerischer Wald [online]. Šumavanet.cz, [cit. 10. května 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.sumavanet.cz/zeleznaruda/zaklad.asp>>.

⁵⁶Nationalpark Bayerischer Wald [online]. Nationalparkregion Bayerischer Wald, 2013, [cit. 7. května 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.nationalparkregion.de/urlaub-bayerischer-wald/nationalpark.html>>.

Národní park Bavorský les park si klade za cíl především ochranu dynamiky přírodních společenství v duchu: "přírodu nechat přírodou", bez hospodářského využívání. Území lze využít pouze k rekreaci, vzdělávání a výzkumu. Pohyb uvnitř parku jen umožněn pouze po vyznačených stezkách. Park je vymezen jako území zalesněného horského hřebenu v okresech Regen a Freyung-Grafenau podél státní hranice s ČR (vrcholy Lusen, Rachel a Falkenstein).⁵⁷

S národním parkem Bavorský les a NP Šumava sousedí Přírodní park Bavorský les, který byl založen už v roce 1967. Rozkládá se na území mezi Dunajem až k bavorsko-české hranici. Jedná se o registrované sdružení, pod které spadají 4 okresy (Straubing-Bogen, Deggendorf, Regen a Freyung-Grafenau) a k nim náležející obce, a také další spolky, sdružení i soukromé osoby. Mezi hlavní cíle Přírodního parku Bavorský les patří ochrana přírody, podpora regionálního rozvoje, vzdělávání a styk s veřejností. Přírodní park usiluje především o zachování a regionální rozvoj krajiny společně s podporou jejího harmonického využívání jako rekreační oblasti. Mezi další cíle patří ochrana flory, fauny a přírodního biotopu jako celku, dále podpora cestovního ruchu (turistiky), styk s veřejností a vzdělávání.⁵⁸

3.2.7. Česko-bavorský region Královský hvozd

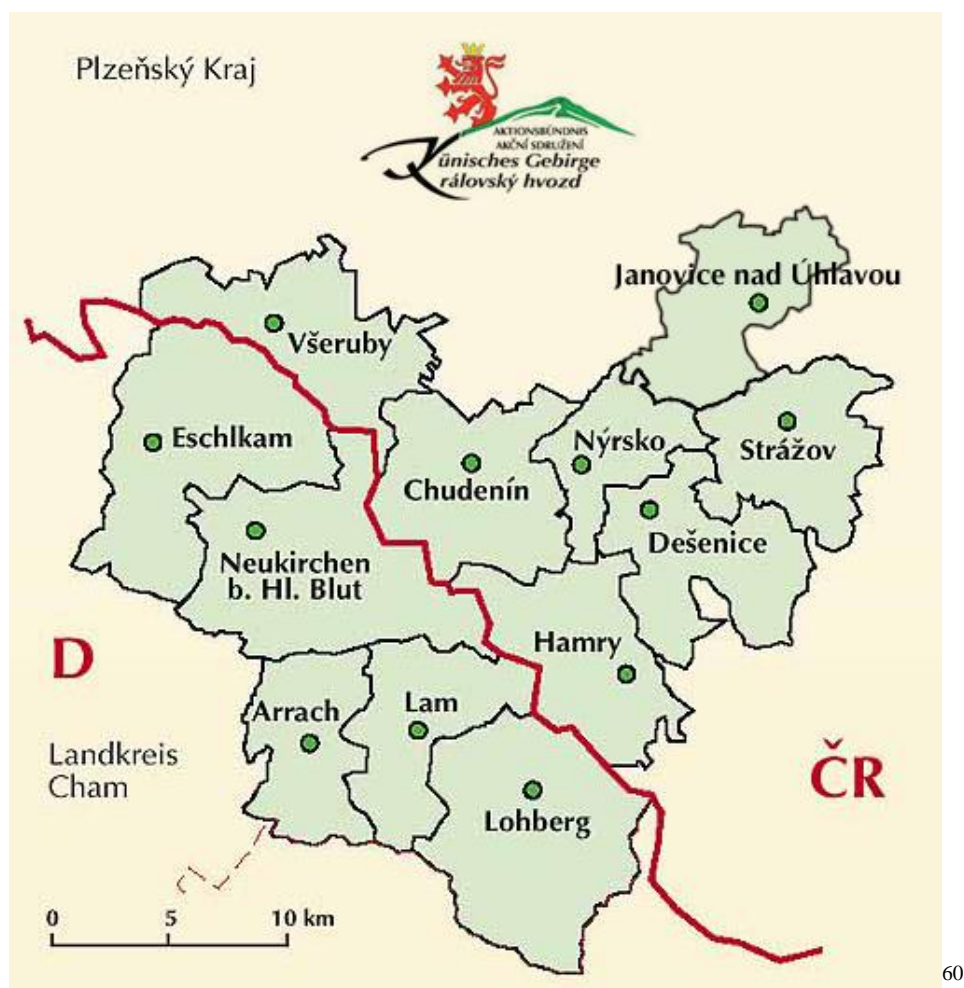
Konkrétní forma spolupráce existuje například v rámci česko-bavorského regionu (Bayerisch-böhmische Region Künisches Gebirge). Tento region se rozkládá kolem horského hřebenu Ostrý a Svaroh a je pojmenován v návaznosti na svůj lesnatý charakter - hvozd znamená neprostupný, hluboký les. Regionem probíhaly důležité obchodní cesty, které spojovaly Řezno a Prahu. Hvozd si už od 11. století uchovával název Královský a jeho obyvatelé byli převážně privilegovaní sedláci.⁵⁹

⁵⁷*Bavorský les / Bayerischer Wald* [online]. Šumavanet.cz, [cit. 10. května 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.sumavanet.cz/zeleznaruda/zaklad.asp>>.

⁵⁸*Bavorský les / Bayerischer Wald* [online]. Šumavanet.cz, [cit. 10. května 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.sumavanet.cz/zeleznaruda/zaklad.asp>>.

⁵⁹*Královský hvozd* [online]. Euroregion Úhlava, 2010 [cit. 11. dubna 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.ekoregion-uhlava.cz/kralovsky-hvozd>>.

Mapa č. 4: Královský hvozd

Zdroj: www.ekoregion-uhlava.cz

"První obyvatelé byli „svobodní sedláci Královského hvozdu“. Se zalidňováním Hvozdu začalo budování sklářských hutí (konec 15. století). První větší osidlování Hvozdu nastalo v 16. století, nově příchozím obyvatelům se dostávalo výhod za život v drsném a neúrodném horském klimatu, tito privilegovaní sedláci si říkali „Králováci“."⁶¹

Od poloviny 18. století patřila následkem bavorské kolonizace k českému území jen menší část z původní rozlohy Královského hvozdu. Postupem času se území přerozdělilo do držav, později rycht.⁶²

⁶⁰Královský hvozd [online]. Euroregion Úhlava, 2010 [cit. 11. dubna 2013]. Dostupné z <<http://www.ekoregion-uhlava.cz/kralovsky-hvozd>>.

⁶¹Královský hvozd [online]. Euroregion Úhlava, 2010 [cit. 11. dubna 2013]. Dostupné z <<http://www.ekoregion-uhlava.cz/kralovsky-hvozd>>.

⁶²Královský hvozd [online]. Euroregion Úhlava, 2010 [cit. 11. dubna 2013]. Dostupné z <<http://www.ekoregion-uhlava.cz/kralovsky-hvozd>>.

Dělení území na rychty, konkrétně se jednalo o 8 rycht - Hojsovostrážská, Hamerská, Stodůlecká, Zejbišská, Zhůrecká, Kochánovská, Svatokateřinská a Stašská. Rychty nebyly v pravém slova smyslu vesnicemi. Připomínaly spíše území značně rozptýlených a vzdálených samot bez určitého centra. Jakási střediska rychet se začala objevovat až od 16. století. V čele rycht stály především sklářské rodiny, které bývaly v tomto období oproti ostatním značně movité.⁶³

Konec 18. století přinesl stabilizaci sídelního obrazu, který se dál téměř neměnil. V 19. století došlo následkem emancipace venkovského obyvatelstva v monarchii ke vzniku obecní samosprávy a obecních zákonů. Velice negativní změny přineslo 20. století, kdy byla tato oblast v důsledku druhé světové války a následně "Železné opony" na mnoho let uzavřena. Poslední desetiletí znamenala pro tento region odlišný vývoj na "Východě a na Západě". I přes to však existují mezi lidmi v obou částech regionu dlouholeté vztahy, které se postupně rozvinuly v přátelskou spolupráci mezi samosprávou, zájmovými skupinami a spolky s cílem podpořit trvalý rozvoj společného regionu a kvalit společného kulturního a společenského života v něm.⁶⁴

⁶³ HROPENIAK, Vladimír. *Střední Šumava*. Vyd. 1. Litomyšl: Paseka, 2007, 71 s., [17] s. obr. příl. Zmizelé Čechy. ISBN 978-80-7185-839-3.

⁶⁴ *Královský hvozd* [online]. Euroregion Úhlava, 2010 [cit. 11. dubna 2013]. Dostupné z <<http://www.ekoregion-uhlava.cz/kralovsky-hvozd>>.

3.3. Historie

3.3.1. Stručná historie celé oblasti do roku 1989

Pro pochopení celého současného obrazu česko-německých vztahů je nezbytné znát historický vývoj zkoumané oblasti, historické události, které ji provázely, stejně tak, jako širší historické skutečnosti, v jejichž kontextu se tento region vyvíjel.

Už od dob pravěku bylo osidlování oblasti Šumava a Bavorský les velice obtížné a to především z důvodů klimatických podmínek. Svůj podíl na náročnosti osídlení měl vliv také periferní charakter oblasti. Zatímco jiné oblasti (především vnitrozemské) byly osídleny už od doby kamenné, zůstával tento region nadále neprostupný a vhodný pouze k lovu zvěře. Jako první významné kolonisty této oblasti lze označit keltské kmeny, kteří, konkrétně na Šumavě, rýžovali zlato a lovili zvěř. Informace o pronikání germánských kmenů a Slovanů, kteří postupovali územím údolím řek se datují k 6. až 10. století, kdy se šumavská část tohoto regionu stává součástí přemyslovského státu.⁶⁵ Česká i německá strana tohoto regionu byla i nadále pokryta neproniknutelnými lesy, jejichž hranice by se dala označit za "měřítko postupu civilizace". Na německé straně se tento les nazýval Silva Nortica, nebo také Nortwald a křižovaly jej pravděpodobně 2 důležité obchodní cesty, konkrétně Zlatá stezka a Linecká stezka. Až od 12. století začala šlechta získávat půdu i s poddanými a započala také se stavbou hradů. Od té doby docházelo k posilování šlechty a zároveň, s rozvojem kolonizace, ke vzniku královských měst. V popředí zájmů kolonizátorů, v té době především ze strany německého etnika, byla bohatá naleziště zlata. Období 14. století nepřineslo obyvatelům tohoto regionu mnoho nového, snad jedině usnadnění obstarávání obživy, které přišlo s rozvojem nových technologií. Těžba zlata v tomto období kulminovala v okolí Kašperských Hor. Na konci 14. a především v 15. století zasáhla českou stranu tohoto regionu vlna sociálních, národnostních a sociálních rozporů, které vyústily v takzvané "husitské války", při kterých došlo k několika vojenským střetům. Konec 15. století také přináší, výstavbu rybníční sítě na české straně tohoto regionu. V 16. století skončila doba pohusitských střetů a nastal další stupeň rozvoje královských měst. Z této doby

⁶⁵*Horská synagoga Hartmanice: průvodce expozicí = Bergsynagoge Hartmanitz : Führer durch die Exposition.* 2. vyd. Plzeň: Grafia nakladem Památníku Hartmanice, 2012, s 8 - 10. ISBN 978-80-87046-36-4.

pochází také četné doklady o hojném příhraničním kontaktu a komunikaci. Region v 17. století zasáhla také třicetiletá válka, kdy území ohrožovala švédská vojska a vlna rekatolizace. Období 17. století také přineslo novou vlnu kolonizace ze strany německého etnika spojené tentokrát s rozvojem těžby dřeva a budováním sklářských hutí. V 18. století došlo k úpadku obchodu mezi oběma regiony, což se odrazilo na životní úrovni obyvatel.⁶⁶ V 19. století v tomto regionu nadále převládá zemědělská výroba následovaná sklářstvím, hamernictvím, těžbou dřeva a dřevovýrobou. Region byl tedy z hlediska průmyslu v podstatě nepoznamenán, což se, s dalšími faktory (jako například dopad napoleonských válek, živelné pohromy atd.) podepsalo na pomalém rozvoji celého regionu. Toto století přineslo také pomalu se probouzející národní a politické povědomí Českého a Německého etnika. Dochází k vytváření politických, vzdělávacích spolků a dalších spolků, které měly za cíl především kulturně-politickou osvětu. Ve druhé polovině 19. století došlo v tomto regionu, následkem ekonomického rozmachu a průmyslové revoluce, k rozvoji průmyslu. Vzhledem k tomu, že tento region nepřestává být periferním, nebyl zde rozvoj průmyslu zdaleka tak intenzivní jako ve vnitrozemí, tudíž byl zachován z velké části původní ráz krajiny. Koncem 19. století postihla tento region ničivá vichřice, jejíž následky (nepřímé) jsou vidět dodnes, a podtrhla do té doby vzrůstající hospodářskou situaci v této oblasti. Konec století byl také poznamenán vzrůstajícím sociálním a národnostním napětím i přes to, že Šumava z těchto hledisek patřila za konzervativní a bezproblémovou oblast.⁶⁷

"Česko-německé soužití v šumavských národnostně smíšených oblastech bylo do značné míry ovlivňováno obecní, školskou a kulturní politikou místních radnic a obecních zastupitelstev. Prvky tolerantního přístupu a jisté spolupráce jsou tady patrné ještě v 70. a 80. letech 19. století a lze je uvádět na konkrétních příkladech."⁶⁸

Za zmínku také stojí situace židovské menšiny, kdy Židé byli obecně neoblíbení. Ať už z minulosti, kdy podporovali finančně Habsburky, tak jistě také kvůli své víře a provozováním finančních služeb.⁶⁹ Židé se také dostávali do problematičtějších situací v rámci českého a německého nacionalismu, kdy byli stíháni za sebemenší sympatie k

⁶⁶ANDĚRA, Miloš a Petr ZAVŘEL. *Šumava: příroda, historie, život*. Vyd. 1. Praha: Baset, 2003, s. 367 - 378. ISBN 80-734-0021-9

⁶⁷ANDĚRA, Miloš a Petr ZAVŘEL. *Šumava: příroda, historie, život*. Vyd. 1. Praha: Baset, 2003, s. 379 - 384. ISBN 80-734-0021-9

⁶⁸ANDĚRA, Miloš a Petr ZAVŘEL. *Šumava: příroda, historie, život*. Vyd. 1. Praha: Baset, 2003, s. 384. ISBN 80-734-0021-9

⁶⁹STRNAD, Milan. *Židé v dějinách města Klatov*. Klatovy: M. Strnad, 2010, s. 4 - 20. ISBN 978-80-254-6411-3

jedné nebo druhé straně. Protože nebyli považováni za národnost, museli oficiálně volit mezi češtvím a němečtvím. Dle pamětníků v regionu nebyly náboženské rozdíly velkou překážkou v mezilidských vztazích ani například překážkou k uzavření sňatku. Největší rozvoj však pro židovskou komunitu znamenalo vytvoření první republiky, kdy byli Židé voleni do Národního shromáždění a kdy mohly židovské spolky i politické organizace působit naprosto svobodně.⁷⁰ Tuto idylickou situaci narušil nástup Hitlera, jenž využil hospodářské krize a jako jedny z viníků označil právě Židy. Hitler nastolil silnou politiku antisemitismu, na jejímž základě byli židé nejprve diskriminováni a posléze likvidováni.⁷¹

První světová válka zasáhla tento region nepřímo, kdy se jej dotkla svými ekonomickými dopady, spíše než přímým ozbrojeným konfliktem. Vztahy mezi oběma národy pošramotilo následné vytvoření Československé republiky, kdy část německého obyvatelstva žijící na území nově vzniklého státu požadovala autonomii. Obecně by se dalo říci, že na území Šumavy došlo k zesílení českého vlivu, mimo jiné následkem patrného nárůstu českých obyvatel, což se stalo trnem v oku německé menšiny. Z hospodářského hlediska region nadále zůstává oproti vnitrozemí zaostalým s málo rozvinutou infrastrukturou. Ve 40. letech 20. století došlo k výrazné radikalizaci německé menšiny, především v roce 1938, kdy mezi Čechy a Němci došlo i k ozbrojeným střetům. Definitivní česko-německý rozkol přišel v témže roce, kdy bylo následkem mnichovské konference odstoupeno české pohraničí Německé říši.⁷² Česko-německé poměry výrazně změnilo vytvoření Protektorátu Čechy a Morava, kdy vstoupili na území Čech a Moravy ozbrojené jednotky německé říše. Obyvatelé německé národnosti, kteří žili na území Sudet či protektorátu, byli automaticky prohlášeni za říšské občany.⁷³ Nástroje německé politiky byli především zastrášovací, kdy k častým trestům patřil trest smrti, ale patřila mezi ně také celá řada kolaborantů.⁷⁴ K silným nástrojům také patřila germanizační politika, která se podle německých

⁷⁰Horská synagoga Hartmanice: průvodce expozicí = Bergsynagoge Hartmanitz : Führer durch die Exposition. 2. vyd. Plzeň: Grafia nákladem Památníku Hartmanice, 2012, s 49 - 96. ISBN 978-80-87046-36-4.

⁷¹Horská synagoga Hartmanice: průvodce expozicí = Bergsynagoge Hartmanitz : Führer durch die Exposition. 2. vyd. Plzeň: Grafia nákladem Památníku Hartmanice, 2012, s 110. ISBN 978-80-87046-36-4.

⁷²ANDĚRA, Miloš a Petr ZAVŘEL. Šumava: příroda, historie, život. Vyd. 1. Praha: Baset, 2003, s. 384 - 386. ISBN 80-734-0021-9

⁷³BENEŠ, Zdeněk. Rozumět dějinám: vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848-1948. Prague: Gallery, 2002, s. 113 - 116. ISBN 80-860-1055-4.

⁷⁴WEIDENHOFFEROVÁ, Iva. Konfliktní společenství, katastrofa, uvolnění: náčrt výkladu německo-českých dějin od 19. století. 1. vyd. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1996, s. 21 - 24. ISBN 80-858-6422-3.

dokumentů setkávala s hojnou podporou sudetoněmeckého obyvatelstva.⁷⁵ Válečné běsnění se nejvíce dotklo židovského obyvatelstva, kterému byl nejprve odebrán majetek, a postupně jim byla upírána celá řada práv. Cílem bylo oddělit český národ od jeho židovských spoluobčanů. Postupně bylo židovské obyvatelstvo internováno v koncentračních táborech a vyhlazováno.⁷⁶ Na území Sudet byly plně uplatňovány říšské zákony. Jedním z cílů bylo vypudit Židy z říšského území, které bylo motivováno nejen ideou, ale také hospodářsky. Z českého obyvatelstva v zabraných územích se stala de facto bezprávná pracovní síla.⁷⁷ Odsun německého obyvatelstva a uzavření česko-bavorské hranice vyvolalo v regionu veliké změny. Nejprve byla hranice hlídána pochůzkovou strážní službou, která se však záhy proměnila na Pohraniční útvar pod vlivem komunistů. Naprosté uzavření hranice je přímo spojené s převzetím moci komunisty v roce 1948, kdy je hraniční pásmo postupně přeměněno na periferní oblast, kde se postupně veškeré dění podřizuje bezpečnostním a vojenským požadavkům, čímž dochází v regionu k výraznému omezení kulturního, společenského a hospodářského života. Po vzoru sovětského svazu byla vytvořena pohraniční stráž a vybudováno "zakázané pásmo" se zábranami z ostatného drátu.⁷⁸

*"Od 21. 3. 1951 byl již hon na lidi organizován a řízen z totalitního centra dle zkušeností a vzorů ze sovětských hranic, Budovaly se třístěnné drátěné zátarasy o výšce 2 m, později vylepšené zaminováním protipěchotními minami, dále elektrifikovaný zátaras o 4 - 5 vodičích s napětím 2000 V až 6000 V."*⁷⁹

Železná opona zmizela až v roce 1989 a život ve vysídlené oblasti se začal pomalu vracet do původních kolejí. Začala se obnovovat komunikace na mezi obcemi i mezi lidmi a postupem času se začala rozvíjet i spolupráce.⁸⁰

⁷⁵RICHTER, Karel. *Bez démonů minulosti: česko-německé vztahy v osudových okamžicích společné minulosti*. Vyd. 1. Praha: Rodiče, 2003, s. 124, 1 mapa. ISBN 80-866-9539-5.

⁷⁶BENEŠ, Zdeněk. *Rozumět dějinám: vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848-1948*. Prague: Gallery, 2002, 116 s. ISBN 80-860-1055-4.

⁷⁷BENEŠ, Zdeněk. *Rozumět dějinám: vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848-1948*. Prague: Gallery, 2002, 163 - 138 s. ISBN 80-860-1055-4.

⁷⁸*Identita versus integrita: spolužití Čechů, Němců a Židů v oblasti Šumavy a Českého lesa = Identität versus Integrität : Zusammenleben von Tschechen, Deutschen und Juden auf dem Gebiet des Böhmerwaldes und des Böhmisches Waldes*. 1. vyd. Editor Iveta Coufalová. Plzeň: Grafia, 2007, 2 sv., s. 161 - 165 (192, 238 s.). ISBN 978-80-87046-12-812.

⁷⁹PEK, Josef. *Kronika šumavských hvozdů: vyprávění o osudech lidí komunistického zla z padesátých let*. Vyd. 1. Vimperk: Papyrus, 1998, s. 8. ISBN 80-857-7682-0.

⁸⁰*Identita versus integrita: spolužití Čechů, Němců a Židů v oblasti Šumavy a Českého lesa = Identität versus Integrität : Zusammenleben von Tschechen, Deutschen und Juden auf dem Gebiet des Böhmerwaldes und des Böhmisches Waldes*. 1. vyd. Editor Iveta Coufalová. Plzeň: Grafia, 2007, 2 sv., s. 161 - 166. ISBN 978-80-87046-12-812.

3.4. Přeshraniční spolupráce mezi regiony

Počátky přeshraniční spolupráce, jak ji vnímáme dnes, můžeme v zásadě datovat počínaje od přelomu osmdesátých a devadesátých až po průběh devadesátých let 20. století. Také by se dalo říci, že spouštěcím signálem pro počátky spolupráce byl pád Železné opony. Do té doby nebylo možné o žádné spolupráci uvažovat.⁸¹

Právě v posledních letech se vytvořil mezi Českou republikou a Německem prostor pro přeshraniční spolupráci na úrovni regionů, z něhož vzešlo několik oboustranných až třístranných dohod mezi českými a německými okresy. Jak česká, tak německá strana mají v úmyslu zlepšit podporu a intenzitu spolupráce v oblastech ochrany přírody, cestovního ruchu, kultury, vzdělání, hospodářství, dopravní infrastruktury, vědy, sportu a v dalších oblastech. S rozvojem spolupráce se také rozšiřuje pro obě strany nabídka na trhu práce a s tím spojený rozvoj výuky jazyků a poptávka po této výuce.⁸²

"V této souvislosti může zároveň docházet k výměně informací a zkušeností ale také odborných a vedoucích pracovníků. Kromě toho hraje spolupráce v rámci unijních subvenčních programů (Interreg III a navazující program) a euroregionů důležitou roli, protože může být požádáno o dotace pro přeshraniční projekty pouze na základě bilaterálního plánování a souhlasu. Koordinace adekvátních společných aktivit pak přebírá k tomu určený řídicí výbor."⁸³

Na území České republiky je celkem 13 euroregionů, z nichž je pět v německo-českém pohraničí. Tyto regiony slouží v podstatě jako spojovací místo mezi Evropskou Unií a sousedními, případně kandidátskými zeměmi a byly vytvořeny mimo jiné za účelem hospodářského a sociálního rozvoje v rámci snižování regionálních disparit příhraničních regionů. Z důvodu poznatku, že řešení příhraničních otázek je efektivní,

⁸¹*Přeshraniční regionální spolupráce* [online]. Velvyslanectví Spolkové republiky Německo [cit. 13. dubna 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.prag.diplo.de/Vertretung/prag/cs/03/Grenzueberschreitende__regionale__Zusammenarbeit/_Grenzueberschreitende__regionale__zusammenarbeit__cz.html>.

⁸²*Přeshraniční regionální spolupráce* [online]. Velvyslanectví Spolkové republiky Německo [cit. 13. dubna 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.prag.diplo.de/Vertretung/prag/cs/03/Grenzueberschreitende__regionale__Zusammenarbeit/_Grenzueberschreitende__regionale__zusammenarbeit__cz.html>.

⁸³*Přeshraniční regionální spolupráce* [online]. Velvyslanectví Spolkové republiky Německo [cit. 13. dubna 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.prag.diplo.de/Vertretung/prag/cs/03/Grenzueberschreitende__regionale__Zusammenarbeit/_Grenzueberschreitende__regionale__zusammenarbeit__cz.html>.

jen když je oboustranné, zformovala se přeshraniční spolupráce do formy euroregionů, z čehož mají prospěch všechny subjekty, které v regionu působí, a zároveň zde existuje prostor na řešení problémů spojených s rozšiřováním Evropské Unie. Celá idea přeshraniční spolupráce ve formě euroregionů je zaštitěna myšlenkou dobrého sousedství, přátelské spolupráce a společného jednání v zájmu porozumění a rozvoje.⁸⁴

3.5. Základní listiny novodobé spolupráce

Po revoluci byly sepsány dvě listiny, de facto položily základy česko-německých vztahů. První listina, Smlouva o dobrém sousedství a přátelské spolupráci, vymezuje rámec pro širokou spolupráci a také předpokládá pravidelná setkání na vládní i nevládní úrovni. Druhou základní listinou je Česko-Německá Deklarace o vzájemných vztazích a jejich budoucím rozvoji. Tato listina mimo jiné potvrzuje předchozí smlouvu a její dopady, k nimž přidává založení Česko-německého fondu budoucnosti a Česko-německé diskusní fórum.⁸⁵

3.5.1. Smlouva o dobrém sousedství a přátelské spolupráci

Jedná se o smlouvu mezi Spolkovou republikou Německo a Českou a Slovenskou Federativní Republikou o dobrém sousedství a přátelské spolupráci. Byla podepsána v roce 1992 za německou stranu Helmutem Kohlem a Hans-Dietrichem Genscherem a za českou stranu Václavem Havlem a Jiřím Dienstbierem. Smlouva se snaží navázat na tradice společných dějin a pokračovat nadále ve snaze budovat lepší vztahy a přátelství mezi zeměmi. V rámci toho chce trvalé mírové evropské uspořádání včetně spolupracujících struktur bezpečnosti. Smluvní strany si daly jako nejvyšší cíl mírovou politiku, která má za cíl mír nejen zachovat a utvrzovat, ale také zabraňovat potenciálním ozbrojeným konfliktům. Obě strany také potvrzují existenci stávajících

⁸⁴ *Přeshraniční spolupráce mezi SRN a ČR v euroregionech* [online]. Velvyslanectví Spolkové republiky Německo [cit. 13. dubna 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.prag.diplo.de/Vertretung/prag/cs/03/Grenzueberschreitende__regionale__Zusammenarbeit/s_eite__zusammenarbeit__euroregionen__cz.html>.

⁸⁵ *Česko-německé vztahy* [online]. Velvyslanectví Spolkové republiky Německo [cit. 13. dubna 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.prag.diplo.de/Vertretung/prag/cs/03/Deutsch__tscheschische__Beziehungen/__Deutsch__tschechische__beziehungen__cz.html>.

státních hranic a zároveň potvrzují, že vůči sobě nemají do budoucna žádné územní nároky. Důležitou pasáží smlouvy je také potvrzení a rozšíření spolupráce v oblasti ochrany životního prostředí, se zvláštním zaměřením na příhraniční oblasti jakožto i oblasti přesahující hranice. Smlouva potvrzuje předchozí smlouvy o vzájemných vztazích a vede k mírové a partnerské spolupráci ve všech oblastech (bezpečnost, boj proti kriminalitě, vzdělávání, věda atd.) Smluvní strany budou také usilovat o demokratickou Evropu, respektování základních lidských svobod a odstraňování hospodářských rozdílů. Smlouva také zavazuje k respektování práv německé menšiny na území České a Slovenské Federativní Republiky. Důležitým bodem je také podpora všestranných styků mezi jejich občany, dále spolupráce mezi politickými stranami a různými společenskými organizacemi a svazy. Smlouva také řeší spolupráci v oblasti školství a zavazuje k ochotě umožnit a snaze zajistit výuku jazyka druhé země a s tím spojené studium kultury a jazyků druhé země. Obě země také budou spolupracovat při udržování a péči o evropské kulturní dědictví. SRN se také zavázala podporovat úsilí České a Slovenské Federativní Republiky o dosažení a splnění podmínek pro její úplné začlenění do Evropské unie. Smluvní strany také budou usilovat o zlepšení komunikačních spojení a technologií. V neposlední řadě smlouva také obsahuje ustanovení o podpoře cestovního ruchu a turistiky.⁸⁶

3.5.2. Česko-Německá Deklarace o vzájemných vztazích a jejich budoucím rozvoji

"Vlády České republiky a Spolkové republiky Německo majíce na paměti Smlouvu mezi Českou a Slovenskou Federativní Republikou a Spolkovou republikou Německo o dobrém sousedství a přátelské spolupráci ze dne 27. února 1992, kterou si Češi a Němci podali ruku, oceňující dlouhé dějiny plodného a pokojného soužití Čechů a Němců, během kterého bylo vytvořeno bohaté kulturní dědictví působící až dodnes, přesvědčeny, že spáchané křivdy nelze odčinit, ale nanejvýš zmírnit, a že při tom nesmí docházet k novým křivdám, vědomy si, že Spolková republika Německo plně podporuje přijetí České republiky do Evropské unie a do Severoatlantické aliance v přesvědčení,

⁸⁶ Smlouva o dobrém sousedství [online]. Velvyslanectví Spolkové republiky Německo [cit. 13. dubna 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.prag.diplo.de/Vertretung/prag/cs/03/Deutsch__tscheschische__Beziehungen/seite__vetrag__gute__nachbarschaft__cz.html>.

*že to je ve společném zájmu, přihlašující se k důvěře a otevřenosti ve vzájemných vztazích jako předpokladu pro trvalé a do budoucnosti zaměřené usmíření společně prohlašují...*⁸⁷

Deklarace byla podepsána za německou stranu Helmutem Kohlem a Klausem Kinkellem a za českou stranu Václavem Klausem a Josefem Zielencem. Obě strany respektují svou odpovědnost nadále rozvíjet česko-německé vztahy v duchu dobrého sousedství a partnerství a také přispívat touto cestou ke sjednocení Evropy a udržení politiky míru, základních svobod a demokracie. Také uznávají potřebu jasného pohledu na minulost, kdy německá strana přiznává svou odpovědnost za historický vývoj, který vedl k Mnichovské dohodě a jejím důsledkům, kterých Němci litují. Na druhou stranu Česká strana lituje toho, že při vysídlování Němců bylo učiněno mnoho bezpráví a křivd, které nebyly nikdy potrestány. Zároveň se obě strany shodují, že křivdy patří minulosti a proto se zaměří spíše na budoucnost. S uvědoměním si své minulosti se budou snažit respektovat druhou stranu a nezatěžovat své vztahy politickými záležitostmi z minulosti. Také potvrzují ustanovení ze Smlouvy o dobrém sousedství a přátelské spolupráci, ve které jsou zakotveny práva Německé menšiny v České republice. Obě strany věří, že vstup České republiky do Evropské unie a Schengenského prostoru dále usnadní soužití Čechů a Němců. Dalším krokem je zřízení česko-německého fondu budoucnosti, kdy obě země uzavřou zvláštní dohodu o správě tohoto fondu. Fond bude financovat projekty společného zájmu (setkávání mládeže, péče o seniory, péče o památky, hroby, dále společná výuka, vědecké a ekologické projekty atd.). Obě strany se shodují, že historický vývoj vztahů Čechů a Němců je nutné důkladně přezkoumat společnou komisí historiků. Za nezbytné, z hlediska budoucnosti považují udržování a péči o společné kulturní dědictví. Z česko-německého fondu budoucnosti je také pod záštitou obou vlád financováno česko-německé diskusní fórum.⁸⁸

⁸⁷ *Česko-německá deklarace o vzájemných vztazích a jejich budoucím rozvoji* [online]. Velvyslanectví České republiky v Berlíně, 2013 [cit. 13. dubna 2013]. Dostupné z WWW:

<http://www.mzv.cz/berlin/cz/vzajemne_vztahy/cesko_nemecka_deklarace_o_vzajemnych.html>.

⁸⁸ *Česko-Německá Deklarace* [online]. Velvyslanectví Spolkové republiky Německo [cit. 13. dubna 2013]. Dostupné z WWW:

<http://www.prag.diplo.de/Vertretung/prag/cs/03/Deutsch__tscheschische__Beziehungen/seite__deutsch__tschechische__erklaerung__cz.html>.

3.6. Hlavní programy spolupráce

3.6.1. Evropská územní spolupráce

Výrazným nástrojem na poli přeshraniční spolupráce je bezpochyby evropská územní spolupráce. V programovacím období 2007-2013 se iniciativa ES Interreg stává samostatným cílem strukturálních fondů. Konkrétně v rámci **Cíle 3**, který se nazývá Evropská územní spolupráce (European Territorial Cooperation), mají být realizovány programy spolupráce na přeshraniční, nadnárodní a mezinárodní úrovni. Dalo by se říci, že se v podstatě jedná o pokračování iniciativ ES Interreg IIIA, Interreg IIIB a Interreg IIIC. Mezi dále pokračující spadají síťové programy ESPON a INTERACT. Všechny výše zmíněné programy jsou financovány z Evropského fondu regionálního rozvoje (ERDF).⁸⁹

V programovacím období 2007-2013 bylo v rámci Evropské územní spolupráce zrealizováno 5 bilaterálních programů přeshraniční spolupráce. Jednalo se konkrétně o programy: česko-saský, česko-bavorský, česko-rakouský, česko-slovenský a česko-polský.⁹⁰

Programy přeshraniční spolupráce jsou regulovány Ministerstvem pro místní rozvoj. Mezi hlavní cíle těchto programů patří především podpora sociální a hospodářské integrace v příhraničních oblastech prostřednictvím postupné likvidace stávajících překážek a posilování rozvojového potenciálu území. V rámci toho jsou také posilovány společenské, hospodářské a kulturní vztahy, rozvoj cestovního ruchu, péče o přírodní bohatství a jeho ochrana. Rozvoj je také zaměřen na oblast budování flexibilního trhu práce. Mezi specifické cíle programů přeshraniční spolupráce patří například: rozvoj místního podnikatelského prostředí spojený s rozvojem cestovního ruchu, posilování dostupnosti dopravy a dopravních sítí, posilování informačních sítí, ochrana životního prostředí spojená s podporou obnovitelných zdrojů energie za účelem předcházení vzniku technologických a ekologických rizik, podpora kultury, vzdělání výzkumu, dále podpora místních iniciativ a společensko-hospodářských aktivit s cílem podpořit projekt typu *"people to people"* a v neposlední řadě podpora rozvoje měst a

⁸⁹ *Evropská územní spolupráce* [online]. Businessinfo.cz, 1997-2013 [cit. 17. února 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/evropska-uzemni-spoluprace-3655.html>>.

⁹⁰ *Evropská územní spolupráce* [online]. Businessinfo.cz, 1997-2013 [cit. 17. února 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/evropska-uzemni-spoluprace-3655.html>>.

venkova. V rámci programů přeshraniční spolupráce budou podporovány bilaterálně, vždy s příslušnou partnerskou zemí, dohodnuté priority zajišťující společná řešení v těchto stanovených oblastech (konkrétní vymezení bude součástí každého programu).⁹¹

3.6.2. Program ESPON 2013

Program ESPON 2013, neboli Evropská monitorovací síť pro územní rozvoj a soudržnost, byl přijat Evropskou komisí 7. listopadu 2007. Tento program je z většiny financován Fondem evropského regionálního rozvoje spadajícím do Cíle 3 Evropské územní soudržnosti a ze zbývajících částí je financován 31 účastnickými státy, 27 členskými státy Unie a dále Islandem, Lichtenštejnskem, Norskem a Švýcarskem.⁹²

Program je prováděn v anglickém jazyce a jeho řídicím orgánem je lucemburské Ministerstvo udržitelného rozvoje a infrastruktury. V České republice byla v rámci tohoto programu zřízena funkce Národního koordinátora, který spadá pod Ministerstvo pro místní rozvoj a dále Národní kontaktní místo při Ústavu územního rozvoje se sídlem v Brně.⁹³

Cílem programu ESPON 2013 je:

*“Support policy development in relation to the aim of territorial cohesion and a harmonious development of the European territory by (1) providing comparable information, evidence, analyses and scenarios on territorial dynamics and (2) revealing territorial capital and potentials for development of regions and larger territories contributing to European competitiveness, territorial cooperation and a sustainable and balanced development”.*⁹⁴

Stručně řečeno je cílem programu ESPON 2013 podporovat vývoj vztahů s cílem teritoriální koheze a harmonického vývoje za pomoci různých rozvojových

⁹¹ *Evropská územní spolupráce* [online]. Businessinfo.cz, 1997-2013 [cit. 17. února 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/evropska-uzemni-spoluprace-3655.html>>.

⁹² *ESPON 2013 Programme* [online]. European Union, ESPON [cit. 26. února 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.espon.eu/main/Menu_Programme/>.

⁹³ *Operační program ESPON 2013* [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Strukturální fondy [cit. 26. února 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013/Evropska-uzemni-spoluprace/ESPON-2013>>.

⁹⁴ *ESPON 2013 Programme* [online]. European Union, ESPON [cit. 26. února 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.espon.eu/main/Menu_Programme/>.

nástrojů. Účelem programu je zvýšení konkurenceschopnosti, územní spolupráce a udržitelného vyváženého rozvoje regionu.

Činnosti vykonané v rámci tohoto programu zahrnují rozdílné, avšak silně provázané operace:

Aplikovaný výzkum rozdílných témat Evropských teritoriálních dynamik je jádrovou záležitostí, poskytující vědecká fakta a evidenci o úrovni regionů a měst. Výsledky umožňují objevit silné a slabé stránky individuálních regionů a měst v Evropském kontextu. Aplikovaný výzkum je veden nadnárodní skupinou badatelů a expertů.

Cílové analýzy společně s vyjádřenými zájmy zúčastněných stran vytvářejí důležitý projektový typ, který využívá výsledky programu ESPON v praxi. Zúčastněné strany, projevující své zájmy, společně s ESPON, který poskytuje tým expertů, provádí analýzu v úzké spolupráci. Zúčastněné strany poté v důsledku využívají Evropské perspektivy v jejich politice zvažování jejich teritoriálního kontextu, v rámci strategie rozvoje nebo dalších aktivit, které obohacují rozvoj.

Vědecká vývojová platforma je podporována projektem ESPON Databáze a činnostmi v oblasti teritoriálních indikátorů a monitorování, stejně jako nástroji spojenými s teritoriálními analýzami, typologiemi, modelováním a obnovováním statistik.

Kapitalizace výsledků ESPON, která zahrnuje mediální aktivity a rozdílné formy publikací o ESPON. Události, jako je ESPON semináře a workshopy, jsou pravidelně organizovány a nadnárodní snaha v oblasti kapitalizace je zajištěna sítí národních kontaktních bodů ESPON

Technická asistence, analytická podpora a komunikace zajišťuje řádné řízení programu a zpracovávání vědeckých výstupů k politické úrovni.⁹⁵

Program ESPON 2013 se člení na pět priorit v závislosti na definování záměrů a programové strategii. Dalo by se říci, že první čtyři z níže uvedeného pořadí jsou tematické, což znamená, že v důsledku stanovují orientaci jednotlivých projektů⁹⁶:

⁹⁵ *ESPON 2013 Programme* [online]. European Union, ESPON [cit. 26. února 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.espon.eu/main/Menu_Programme/>.

- Aplikovaný výzkum územního rozvoje, konkurenceschopnosti a soudržnosti
- Cílená analýza založená na poptávce uživatelů
- Vědecká základna a nástroje
- Kapitalizace, vlastnictví a účast
- Technická pomoc

3.6.3. Program Interreg IV

Interreg IV zajišťuje financování meziregionální spolupráce v Evropě. Je implementován do (pod) European Community's territorial co-operation objective a financován skrze fond Evropského regionálního rozvoje (ERDF). Operační program byl zahájen v září 2007 a je v platnosti až do roku 2013. Program Interreg IV navazuje na předchozí program Interreg III, který platil v letech 2002-2006.⁹⁷

*"Cílem programu Interreg IVC je iniciovat a udržovat spolupráci mezi evropskými regiony. Každý region si vytváří vlastní koncepce a přijímá regionální rozvojové politiky. Jejich efektivita se však může zlepšit výměnou zkušeností, které při realizaci politik získaly již jiné regiony... Konkrétně v období do roku 2013 jsou priority nasměrovány na oblast inovací, znalostní ekonomiky, životního prostředí a předcházení rizikům, pokračuje podpora ekonomické modernizace a zvyšování konkurenceschopnosti Evropy. Jako prostředky k realizaci cílů mají být využity výměna zkušeností a znalostí, sblížení méně zkušených regionů s více zkušenými, zajištění přenosu v praxi osvědčených postupů do hlavních programů strukturálních fondů (tzv. mainstream)."*⁹⁸

⁹⁶Operační program ESPON 2013 [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Strukturální fondy [cit. 26. února 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013/Evropska-uzemni-spoluprace/ESPON-2013>>.

⁹⁷About the programme [online]. INTERREG IVC [cit. 3. března 2013]. Dostupné z WWW: <http://i4c.eu/about_programme.html>.

⁹⁸Co přináší program Interreg IVC? [online]. Ministerstvo vnitra ČR, 2010 [cit. 3. března 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/co-prinasi-program-interreg-ivc.aspx>>.

Globálním cílem programu Interreg IV je zvýšit efektivitu regionálních politik a nástrojů. Projekt staví na výměně zkušeností mezi partnery, kteří jsou v ideálním případě zodpovědní za vývoj jejich lokálních a regionálních politik. Mezi hlavní oblasti, které jsou podporovány, patří inovativní a znalostní ekonomika, životní prostředí a prevence rizik. Tímto způsobem má tedy program Interreg IV za cíl přispět k ekonomické modernizaci a soutěživosti v Evropě.⁹⁹

Interreg IV se váže k cílům Lisabonské a Gothenburgské agendy. Typickými nástroji výměny zkušeností jsou síťové aktivity jako například tematické workshopy, konference, semináře, průzkumy a studijní návštěvy. Projektoví partneři spolupracují za účelem zjištění a přenosu osvědčených postupů. Možné projektové výstupy zahrnují například sbírky případových studií, politická doporučení, strategické směrnice nebo akční plány.¹⁰⁰

Program Interreg IV podporuje dva typy projektů: kapitalizační projekty a regionální projekty. Kapitalizační projekty se týkají optimalizace a zhodnocování výsledků, které byly dosaženy v rámci určité oblasti regionální politiky. Na druhé straně naplňují regionální projekty obraz klasicky vnímané meziregionální spolupráce.¹⁰¹

V rámci **regionálních** programů (Regional Initiative Projects) partneři spolupracují za účelem výměny zkušeností na poli politiky v oblasti jejich zájmů. Partneři si mohou vybrat mezi třemi stupni intenzity vzájemné spolupráce. Tyto se liší počínaje jednoduchým vytvářením sítí, přes vývoj politických nástrojů až po založení mini-programů. V rámci **kapitalizačních** programů staví partneři na již identifikovaných osvědčených postupech. Kapitalizační projekty jsou vytvořeny za účelem převést tyto osvědčené postupy do hlavních programů strukturálních fondů Evropské unie. Toho cíle je dosaženo vyvíjením akčních plánů a zahrnutím relevantních politiků a politicky činných subjektů. Evropská komise nabízí postup dodatečného posudku k některým z těchto projektů, který se nazývá Fast Tract Projects.¹⁰²

⁹⁹*About the programme* [online]. INTERREG IVC [cit. 3. března 2013]. Dostupné z WWW: <http://i4c.eu/about_programme.html>.

¹⁰⁰*About the programme* [online]. INTERREG IVC [cit. 3. března 2013]. Dostupné z WWW: <http://i4c.eu/about_programme.html>.

¹⁰¹*Co přináší program Interreg IVC?* [online]. Ministerstvo vnitra ČR, 2010 [cit. 3. března 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/co-prinasi-program-interreg-ivc.aspx>>.

¹⁰²*About the programme* [online]. INTERREG IVC [cit. 3. března 2013]. Dostupné z WWW: <http://i4c.eu/about_programme.html>.

4. Výsledky

4.1. Rozbor vybrané formy spolupráce

Konkrétní forma spolupráce existuje například v rámci česko-bavorského regionu (Bayerisch-böhmische Region Künisches Gebirge). I přes odlišný vývoj na "Východě a na Západě" existují v tomto regionu mezi lidmi z české i německé části dlouholeté vztahy, které se postupně rozvinuly v přátelskou spolupráci mezi samosprávou, zájmovými skupinami a spolky s cílem podpořit trvalý rozvoj společného regionu a kvalit společného kulturního a společenského života v něm.¹⁰³

V regionu Královský hvozd existuje dlouholetá česko-bavorská spolupráce na úrovni obcí a spolků. Za účelem podpory této spolupráce bylo zřízeno "Akční sdružení Královský hvozd", jehož součástí je 5 bavorských obcí - Arrach, Eschlkam, Lam, Lohberg a Neukirchen beim Heiligen Blut (okres Cham) a 7 českých obcí sdružení "Úhlava" DSO - Chudenín, Dešenice, Hamry, Nýrsko, Strážov, Janovice nad Úhlavou (okres Klatovy) a Všeruby (okres Domažlice). Cílem tohoto sdružení je využití společného potenciálu pro trvale udržitelný přeshraniční rozvoj, s tím spojené odstraňování překážek a na základě společné shody podněcování a uskutečňování budoucího rozvoje. Mottem tohoto akčního sdružení je "Vyzdvihnout silné stránky každé jednotlivé obce a společně je propagovat!".

*"Díky inovativnímu přístupu a orientaci na otázky "interkomunální, přeshraniční spolupráce - rozvoj venkovského prostoru" se stal přeshraniční akční spolek jedním z 3 bavorských modelových projektů pro spolupráci mezi Správou pro rozvoj venkova (Státní ministerstvo zemědělství, výživy a lesnictví) a ministerstvem pro zemské rozvoje (Státní ministerstvo pro zemský rozvoj a otázky životního prostředí)."*¹⁰⁴

Na obou stranách hranice byly za aktivní spolupráce a účasti místních aktérů zpracovány a vyhotoveny regionální rozvojové koncepty, které jsou založeny na společné přeshraniční strategii. Konceptně integrovány byly také již stávající společné přeshraniční listiny a projekty (kupříkladu Region budoucnosti Cham, Ekoregion

¹⁰³ *Královský hvozd / Künisches Gebirge* [online]. Euroregion Úhlava, 2010 [cit. 11. dubna 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.ekoregion-uhlava.cz/kralovsky-hvozd>>.

¹⁰⁴ *Královský hvozd / Künisches Gebirge* [online]. Euroregion Úhlava, 2010 [cit. 11. dubna 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.ekoregion-uhlava.cz/kralovsky-hvozd>>.

Arrach-Lam-Lohberg, Strategie rozvoje mikroregionu Úhlava). Všechny pracovní postupy a kroky obou plánovacích týmů provázela úzká spolupráce, v důsledku čehož byla v tomto regionu realizována doslova modelová forma spolupráce. Obecné povědomí o přeshraniční spolupráci v regionu Královský hvozd zvýšily převážně projektové aktivity, které také zároveň zefektivnily podporu navazování česko-německé spolupráce.¹⁰⁵

Hlavním cílem projektu je zprostředkování informací o možnostech přeshraniční spolupráce a podpora vzniku mezioborových partnerství jak v regionu Královský hvozd, tak i v jeho sousedních regionech na české i bavorské straně. Za účelem podpory této spolupráce byla vytvořena databáze kontaktů a přeshraničních projektových záměrů, která bývá pravidelně aktualizována.¹⁰⁶

V průběhu celého projektu se často uskutečňovala česko-německá setkání, a to jak na české tak i německé straně Královského hvozdu. Setkání se konala na české straně v setkávacím centru v Nýrsku a na německé straně v setkávacím centru v Neukirchen beim Heiligen Blut. Součástí společných setkání byly například takzvané partnerské burzy a také burzy česko-německých projektových námětů pro delegáty českých a německých (bavorských) institucí, sdružení, škol, dalších organizací a také samozřejmě pro jednotlivce a další zájemce. Na společných setkáních byly také prezentovány projekty, právě probíhající aktivity a další současná témata z oblasti česko-německé kooperace v rámci regionu Královský hvozd a jeho sousedních regionů. V rámci projektu byly také vytvořeny tištěné dokumenty o regionu Královský hvozd. Jedná se především o mapy a tiskoviny, ve kterých jsou představeny atraktivní zajímavosti pro letní i zimní sezonu včetně tipů na přeshraniční pěší a cyklistické výlety. Tyto dokumenty jsou zdarma k dispozici ve všech informačních centrech v regionu. Projekt byl financován v rámci Operačního programu přeshraniční spolupráce Cíl 3 Česká republika-Svobodný stát Bavorsko 2007-2013 z Evropského fondu pro regionální rozvoj Evropské unie.¹⁰⁷

¹⁰⁵ <http://www.ekoregion-uhlava.cz/preshranicni-sdruzeni/strategie>

¹⁰⁶ <http://www.ekoregion-uhlava.cz/preshranicni-sdruzeni/spolecne-projekty/integrovaný-preshranicni-rozvoj-kralovskeho-hvozdu>

¹⁰⁷ <http://www.ekoregion-uhlava.cz/preshranicni-sdruzeni/spolecne-projekty/integrovaný-preshranicni-rozvoj-kralovskeho-hvozdu>

4.2. SWOT analýza spolupráce v regionu

Jak je zmíněno již v kapitole o použitých metodách zkoumání, SWOT analýza představuje univerzální analytická technika, využívaná k cílenému posouzení vnitřních a vnějších faktorů, které ovlivňují, ať v pozitivním či negativním smyslu, úspěšnost organizace nebo určité konkrétní intence, v tomto případě česko-německé spolupráce na území regionu Šumava-Bavorský les. Název SWOT analýza je složen z akronymů písmen anglických pojmenování jednotlivých faktorů.¹⁰⁸ SWOT analýza hodnotí vnitřní a vnější faktory. Vnitřní faktory zahrnují vyhodnocení silných (Strengths) a slabých stránek (Weaknesses). Vnější faktory na druhé straně zahrnují hodnocení příležitostí (Opportunities) a hrozeb (Threats), které souvisí s okolním prostředím regionu.¹⁰⁹ Cílem SWOT analýzy je tedy především identifikace rozhodujících silných a slabých stránek regionu a rozhodujících příležitostí a hrozeb vyplývajících z vnějšího prostředí. Identifikace výše zmíněných faktorů je poté následována hledáním cest a způsobů, prostřednictvím kterých je možné identifikované silné stránky a příležitosti využít a také jakým způsobem eliminovat zjištěné slabiny a hrozby.¹¹⁰

Tato SWOT analýza si dává za cíl zhodnotit aspekty česko-německé spolupráce v regionu Šumava-Bavorský les. Je nástrojem identifikace klíčových silných (strengths) a slabých (weaknesses) stránek spolupráce, stejně jako jejich příležitostí (opportunities) a hrozeb (threads). Analýza bere v úvahu široké spektrum relevantních faktů a okolností jak z vnějšího tak z vnitřního prostředí regionu. Hlavním záměrem této analýzy je především, na základě předchozí literární rešerše, vytvoření přehledného zobrazení klíčových bodů, které ovlivňují současnou spolupráci. Na jejich základě je dále zhodnocena a zdůvodněna situace dnešní česko-německé spolupráce v regionu Šumava-Bavorský les a možnosti jak tuto situaci dále zlepšit.

¹⁰⁸SWOT analýza [online]. Management mania, 2013 [cit. 23. února 2013]. Dostupné z WWW: <<https://managementmania.com/cs/swot-analyza>>.

¹⁰⁹SWOT analýza [online]. Management mania, 2013 [cit. 23. února 2013]. Dostupné z WWW: <<https://managementmania.com/cs/swot-analyza>>.

¹¹⁰SWOT analýza [online]. Management mania, 2013 [cit. 23. února 2013]. Dostupné z WWW: <<https://managementmania.com/cs/swot-analyza>>.

4.2.1. Silné stránky

<ul style="list-style-type: none">• Již existující a především fungující formy spolupráce mezi organizacemi, městy i občany
<ul style="list-style-type: none">• Dobré předpoklady v oblasti rozvoje cestovního ruchu a s ním spojené možnosti spolupráce
<ul style="list-style-type: none">• Národní parky, chráněné krajinné oblasti funkční spolupráce mezi nimi
<ul style="list-style-type: none">• Možnost navázání na dřívější historii a dobré vztahy z přetřhané druhou světovou válkou a nástupem komunismu
<ul style="list-style-type: none">• Spolupráce mezi školami a výměnné programy
<ul style="list-style-type: none">• Výhodná geografická poloha regionu
<ul style="list-style-type: none">• Funkční přeshraniční spolupráce v oblasti zaměstnanosti (převážně z německé strany)
<ul style="list-style-type: none">• Funkční spolupráce obou stran v ekonomické rovině
<ul style="list-style-type: none">• Funkční spolupráce obou stran ve společenské a občanské rovině
<ul style="list-style-type: none">• Funkční spolupráce obou stran v politické rovině
<ul style="list-style-type: none">• Nárůst česko-bavorského obchodu
<ul style="list-style-type: none">• Spolupráce v oblasti cestovního ruchu – jeho rozvoj, zkvalitnění služeb a konkurenceschopnost vůči ostatním euroregionům
<ul style="list-style-type: none">• Velké množství přírodního i kulturního potenciálu v těchto oblastech
<ul style="list-style-type: none">• Povědomí českých i německých občanů o druhém státě, navazování a udržení kladných vztahů i do budoucna

4.2.2. Slabé stránky

<ul style="list-style-type: none">• Doznívající nevraživost a nedůvěra mezi obyvateli jednotlivých částí regionu způsobena předchozími totalitními režimy
<ul style="list-style-type: none">• Ekonomické a socio-politické disparity mezi oběma částmi regionu- důsledkem je například naprosto rozdílná kvalita infrastruktury, životní úroveň obyvatelstva
<ul style="list-style-type: none">• Relativně velká neobydlená plocha, na které se dříve rozkládal vojenský prostor
<ul style="list-style-type: none">• Slabé povědomí o možnostech česko-německé spolupráce
<ul style="list-style-type: none">• Dosud pro část populace nepřekonatelná jazyková bariéra
<ul style="list-style-type: none">• Nezvládnutí citlivých aspektů sudetoněmecké otázky
<ul style="list-style-type: none">• Jednostranný pohled na otázky česko-německé minulosti zaviněné nedostatečnou informovaností
<ul style="list-style-type: none">• Nedostatečný či jednostranný rozbor poválečných událostí
<ul style="list-style-type: none">• Skepse německé strany vůči východním sousedům
<ul style="list-style-type: none">• Obavy německé strany z levné pracovní síly a nárůstu kriminality
<ul style="list-style-type: none">• Nejednotné politické postoje v konkrétních politických otázkách
<ul style="list-style-type: none">• Nesjednocené podmínky pro rozvoj cestovního ruchu – infrastruktura, kvalita poskytovaných služeb apod.

4.2.3. Příležitosti

• Další rozvoj spolupráce dobrých vztahů v politické rovině
• Další rozvoj dobrých vztahů ve společenské a občanské rovině
• Další rozvoj spolupráce v ekonomické rovině
• Spolupráce na propagaci regionu za účelem zvýšení jeho atraktivity
• Spolupráce při propagaci regionu za účelem zlepšení lokalizačních (udržování a péče o přírodní bohatství, pořádání společenských akcí apod.) i realizačních (např. přeshraniční infrastruktura, cyklostezky, ubytovací zařízení) předpokladů cestovního ruchu
• Další rozvoj spolupráce mezi školami a organizacemi
• Další rozvoj spolupráce mezi městy a vytváření akčních sdružení (viz. region Královský hvozd)
• Posilování spolupráce obou stran na rozvoji cestovního ruchu
• Zvýšení konkurenceschopnosti regionu v Evropském měřítku
• Zvládnutí citlivých aspektů sudetoněmecké otázky
• Spolupráce na objektivním a bilaterálním rozboru poválečné historie
• Upřednostňování vlastního zájmu před zájmem společným
• Společná spolupráce a neustálé zdokonalování v oblasti cestovního ruchu
• Snižování rozdílů mezi jednotlivými regiony (týká se i oblasti cestovního ruchu)

4.2.4. Hrozby

• Znovuotevírání otázky sudetských Němců z německé strany
• Kůrovec v rámci spolupráce NP Šumava a Bavorský les
• Přetrvávající averze některých věkových skupin vůči obyvatelům sousední části regionu
• Iracionální averze vůči německé straně ze strany mladších věkových skupin obyvatel České republiky
• Prohlubování ekonomické krize
• Omezení dotačních prostředků z fondů EU
• Nevypořádání se s minulostí, případně nedostatečná informovanost
• Nesprávné čerpání finančních prostředků z fondů EU ze strany České republiky
• Krize EU, při které by došlo k narušení politiky regionů
• Přísnější policejní kontroly vůči návštěvníkům ze sousední republiky existující na obou stranách
• Nedůvěra v příhraniční součinnost a možné využívání pravidel Schengenského prostoru
• Politické konflikty, které by mohly vyústit ve válečné spory
• Rozhodnutí zrušení spolupráce ať už z české či německé strany

4.2.5. Zhodnocení stávající situace na základě SWOT analýzy

Česko-německá spolupráce celkově, v regionu Šumava-Bavorský les byla po většinu 20. století velice komplikovaná a ve stínu některých dějinných událostí téměř či doslova neexistovala. Po roce 1989, následkem 2. světové války, událostem, které ji předcházely a v neposlední řadě vinou minulého režimu, nebylo jednoduché česko-německou spolupráci v tomto regionu obnovit. Průlom přišel až po roce 1992, kdy byla sepsána Smlouva o dobrém sousedství a přátelské spolupráci a Česko-Německá Deklarace o vzájemných vztazích a jejich budoucím rozvoji, kdy se spolupráce Čechů a Němců začala rozvíjet. Nejsilnější rozvoj této spolupráce však začal až po roce 2004 vstupem do EU a vytvořením Schengenského prostoru. Další možnosti podpory přinesly operační programy Evropského regionálního rozvoje.

Při zohlednění SWOT analýzy by se dalo říci, že spolupráce probíhá na několika rovinách. Česko-německá spolupráce v regionu Šumava-Bavorský les existuje v ekonomické rovině (podpora zaměstnanosti), politické rovině (spolupráce mezi územními celky, obcemi, mikroregiony - například v podobě akčního sdružení regionu Královský les), dále ve velice důležité rovině podpory cestovního ruchu a zároveň propagace celé oblasti. Spolupráce existuje samozřejmě také mezi podnikateli i soukromými osobami.

Silných stránek spolupráce mezi Čechy a Němci je mnoho. Na obou stranách již existují struktury spolupráce jak mezi územními celky, tak mezi obcemi, organizacemi, společnostmi a soukromými osobami. Za územní celky by stálo zmínit například spolupráci v rámci přeshraničního regionu Královský hvozd, jenž dala vzniknout tamnímu akčnímu sdružení Královský hvozd: Toto sdružení aktivně podporuje vzájemnou spolupráci Čechů a Němců například formou projektů, při nichž se často uskutečňovala česko-německá setkání na obou stranách hranice. Silnou stránkou je také spolupráce mezi městy, například spolupráce města Sušice s bavorským městem Kötzing. Města spolu úzce spolupracují a to především v oblasti školství a sportu. Obecně spolupráce mezi školami včetně výměnných pobytů a zájezdů je silnou stránkou tohoto regionu. Už základní školy pořádají jedno či vícedenní výlety do škol partnerských měst aby žáci lépe poznali mentalitu a jazyk svých sousedů. Další silnou stránkou česko-německé spolupráce v tomto regionu je otázka cestovního ruchu a spolupráce mezi národními parky Šumava a Bavorský les. V rámci cestovního ruchu

dochází k vítané propagaci celého regionu a s tím související přísun finančních prostředků. Za zmínku mezi silnými stránkami tohoto přeshraničního regionu stojí jistě také fakt, že Češi a Němci spolu před nástupem Hitlerova Německa nejen dobře vycházeli, ale i spolupracovali. Na tuto téměř ztracenou tradici se tak snaží některé subjekty navázat.

Stejně jako má spolupráce mezi Čechy a Němci v regionu Šumava-Bavorský les mnoho silných stránek, má i své slabé stránky. Ty spočívají především v důsledcích ekonomických a socio-politických disparit mezi oběma částmi regionu. Přímým důsledkem těchto disparit je obecně nižší životní úroveň obyvatelstva na české straně regionu, nesrovnatelně horší úroveň dopravní infrastruktury na české straně regionu a samozřejmě také méně finančních prostředků určených pro místní rozvoj. Další slabou stránkou česko-německé spolupráce v tomto regionu může být doznívající nevraživost a nedůvěra mezi obyvateli jednotlivých částí regionu způsobena předchozími totalitními režimy. Před nástupem Hitlerova Německa spolu obyvatelé žili v relativním souladu, spolupracovali, vnikali česko-německá manželství a rodiny a obecně spolu vycházeli. Nástup Hitlera a následné události však způsobili mnoho křivd mezi národy a mezi obyvateli pohraničí obzvlášť. Této situaci ukřivdění a odcizení ani v nejmenším nepomohlo uzavření pohraničního pásma za minulého režimu. Dalšími slabými stránkami, které jsou však progresivním rozvojem česko-německé spolupráce v posledních letech účinně překonávány, je slabé povědomí o možnostech česko-německé spolupráce u některých vrstev populace a také dosud nepřekonaná jazyková bariéra. Poslední slabou stránkou, která však může být sporná, je relativně velká neobydlená plocha, na které se dříve rozkládal vojenský prostor. Slabou stránkou této situace je málo obydlená příhraniční část regionu, která je oproti zbytku regionu relativně zaostalejší, což může mít za následek horší úroveň předpokladů pro spolupráci (například menší počet obyvatel, spíše starousedlíků a jejich nezájem) než je tomu v oblastech nezasaženým bývalým vojenským pásmem. Na druhou stranu se však v této "slabině" může ukrývat silný potenciál pro rozvoj přeshraničního cestovního ruchu (turistika, cykloturistika), jež nabízí téměř nedotčená příroda, která byla dříve pro většinu lidí velice obtížně dostupná, případně nedostupná.

Mezi hlavní příležitosti, které se tomuto regionu naskýtají, patří bezpochyby další rozvoj spolupráce mezi Čechy a Němci v regionu Šumava a Bavorský les. Pro tento rozvoj je již připravena kvalitní živná půda v podobě funkčních struktur spolupráce a to jak v politické rovině, tak v rovině společenské i občanské. Velkou

příležitostí regionu je tedy navázat na tyto struktury a ještě zesílit a zintenzivnit spolupráci mezi městy, organizacemi, v oblasti školství a vzdělávání a samozřejmě také spolupráci mezi občanskými sdruženími. Konkrétním případem takové spolupráce může být spolupráce v rámci Akčního sdružení Královský hvozd na území stejnojmenného přeshraničního regionu. Tímto způsobem je možné dosáhnout daleko vyšší konkurenceschopnosti tohoto regionu jako celku. Jelikož region do velké míry závisí na cestovním ruchu, patří mezi prioritní příležitosti spolupráce obou stran na propagaci regionu za účelem zvýšení jeho atraktivity. Se zvýšením atraktivity region získá více prostředků pro další rozvoj spolupráce i regionu obecně. Společně s propagací regionu je důležitým krokem také spolupráce na zlepšení lokalizačních (udržování a péče o přírodní bohatství, pořádání společenských akcí apod.) i realizačních (např. přeshraniční infrastruktura, cyklostezky, ubytovací zařízení) předpokladů cestovního ruchu. Propagace a reklama regionu je velice důležitá, ale je nutné, aby byl region skutečně schopen nabídnout to, co propaguje. Proto je za tohoto pohledu naprosto nezbytné uchovávat a chránit přírodní bohatství regionu, stejně jako uvážlivě rozvíjet, v rámci teorie trvale udržitelného cestovního ruchu¹¹¹, nabídku regionu (jak pohybovou tak kulturní), infrastrukturu, množství a kvalitu ubytovacích zařízení a mnoho dalších položek.

Rozvoj česko-německé spolupráce v regionu Šumava-Bavorský les samozřejmě také provázejí různé hrozby. Jedná se jak o ty, které přicházejí z venčí, tak i o ty, jež dřímají uvnitř. Mezi největší hrozby, které ohrožují česko-německou spolupráci v tomto regionu zvenčí, patří především nedostatek finančních prostředků k financování programů spolupráce. Jedná se především o důsledky ekonomické krize, ale také by se mohlo jednat o omezení toku financí z rozvojových fondů Evropské unie. Tato situace by mohla teoreticky nastat při dalším prohlubování krize eurozóny, ale také jednoduše v důsledku nesprávného, často korupčními skandály ovlivněného, čerpání finančních prostředků z rozvojových fondů Unie. Co se týče otázky vnitřních hrozeb, nepříjemným problémem poslední doby bylo připomenutí sporů o platnost Benešových dekretů v poněkud nečistém prezidentském souboji. Tato záležitost by mohla dobré vztahy Čechů a Němců do budoucna také poznamenat, protože na obou stranách regionu dodnes existují skupiny, které za zrušení, případně zpochybnění dekretů bojují. Hrozbou je tato situace proto, že dávno překonané křivdy, které však stále ještě žijí v myslích některých

¹¹¹ viz.: <http://www.czechtourism.cz/didakticke-podklady/1-charakteristika-a-vyznam-cestovniho-ruchu-v-cesku/>

obyvatel tohoto regionu, mohou ohrozit ducha přátelské sousedské spolupráce, v němž je dnešní přeshraniční spolupráce vedena. S touto hrozbou také souvisí prostá averze některých věkových skupin vůči obyvatelům sousední části regionu. Tato averze se týká nejen pamětníků, u nichž může mít reálné důvody, ale také nepochopitelně příslušníků mladších generací. Těžko říci, zda vyplývá s minulých křivd nebo spíše z dnešní rivality a pocitu žárlivosti oproti bohatšímu a lépe rozvinutému Bavorsku. Naštěstí tato hrozba není tak závažná a do budoucna by mohla mít sestupnou tendenci, takže by česko-německou spolupráci v tomto regionu neměla více či méně negativně ovlivnit. Další eventuální hrozbou rozvoje česko-německé spolupráce v regionu Šumava-Bavorský les je otázka odlišné koncepce řešení problematiky kůrovce v Národním parku Šumava a Národním parku Bavorský les a obecně jeho šíření. V Národním parku Šumava se totiž dříve při boji proti kůrovci stromy kácely a v Národním parku Bavorský les byl naopak vývoj situace ponechán přírodě. Otázka, který přístup z těchto dvou přístupů je lepším a účinnějším řešením, je velice komplexní problematikou, kdy nejspíš až čas ukáže, který přístup byl lepší. Šíření kůrovce a další likvidace lesních porostů by mohla vážně poškodit Šumavský ekosystém a následkem toho také samozřejmě značně poškodit předpoklady cestovního ruchu a celkově atraktivitu regionu.

4.3. Možnosti zlepšení stávající situace

I přes to, že se zdá současná situace rozvoje česko-německé spolupráce v regionu Šumava-Bavorský les veskrze pozitivní s progresivní tendencí je stále co zlepšovat. Zlepšení situace je možné logicky rozdělit do tří rovin:

- **Rovina prohloubení a zefektivnění spolupráce**
- **Rovina rozvoje a propagace regionu**
- **Rovina odbourávání bariér, křivd a předsudků**

Rovina prohloubení a zefektivnění spolupráce se týká mnoha odlišných subjektů. Pro zlepšení česko-německé spolupráce v regionu i obecně je patrně nejdůležitější zintenzivnění spolupráce mezi politickými subjekty, organizacemi, provázanější spolupráce mezi městy a občanskými sdruženími. Tato spolupráce již zdárně funguje, jak lze vidět na příkladu regionu Královský les, ale ještě bude stát

mnoho úsilí, aby byla opravdu efektivní. V rámci spolupráce mezi organizacemi je také důležitý rozvoj v oblasti vzdělávání a školství, kdy se mohou děti už od základních škol dozvídat o svých sousedech a přátelit se s nimi. Tato důležitá oblast spolupráce je sice funkční, avšak z finančních důvodů neefektivně využívána. Další oblast, ve které by se dala spolupráce zintenzivnit je oblast cestovního ruchu a jeho udržitelného rozvoje. V této otázce by bylo nejlepší zkoordinovat politiku Národního parku Šumava a Národního parku Bavorský les za účelem spolupráce na co nejefektivnější likvidaci kůrovce a zároveň za účelem využití Národních parků a Chráněných krajinných oblastí v rámci trvale udržitelného rozvoje cestovního ruchu a pravidel ochrany přírody.

Rovina rozvoje a propagace regionu souvisí s výše zmíněnou problematikou cestovního ruchu a je velice důležitá k financování samotného rozvoje regionu. Jelikož z cestovního ruchu regionu plyne velké procento příjmů je zásadním bodem rozvoje spolupráce zaměřit se na oblast cestovního ruchu. Region Šumava-Bavorský les oplývá velkým přírodním bohatstvím a tudíž podmínkami pro celou řadu volnočasových aktivit. Jedním z cílů spolupráce v oblasti cestovního ruchu, pomineme-li trvale udržitelný rozvoj a ochranu životního prostředí, je rozvoj celoročních volnočasových aktivit a kvalitní infrastruktury. V rámci regionálního rozvoje je také dalším důležitým krokem odstraňování interregionálních disparit. Toto je však možné pouze v případě aktivní participace obou stran. Propagace regionu je velice důležitá nejen vně regionu ale také uvnitř. Je důležité, aby sami obyvatelé regionu byli informováni a měli povědomí o česko-německé spolupráci, faktech o ní a jejích přínosech. Je velice důležité motivovat občany, aby se o spolupráci zajímali a přinejlepším se do ní sami aktivně zapojili.

Rovina odbourávání bariér, křivd a předsudků je také podstatným bodem při zlepšování situace česko-německé spolupráce. Česko-německé vztahy byly totiž v minulém století značně pošramoceny. Ze situace, kdy spolu žili Češi i Němci v souladu a spolupráci se vinou dějinných událostí stala situace, kdy mezi oběma národy zavládla nenávisť. Ať už se jedná o dobu před druhou světovou válkou, o dobu během války anebo izolaci po válce, je více než jasné, že česko-německým vztahům a spolupráci v regionu Šumava a Bavorský les ani jedna z nich neprospěla. Proto je důležité snažit se o odbourávání předsudků, nedůvěry a starých křivd a stavět na novém čistém základě podloženém Smlouvou o dobrém sousedství a přátelské spolupráci Česko-Německá a Deklaraci o vzájemných vztazích a jejich budoucím rozvoji a na základě návratu k historicky přátelským vztahům mezi Čechy a Němci. Důležitým krokem do budoucna,

který je již podporován spoluprací ve školství a spoluprací v dalších organizacích je odstranění jazykové bariéry, která dosud do jisté míry komplikuje efektivní česko-německou spolupráci. Nezbytným krokem, při plánování vytvoření relativně homogenizovaného evropského regionu, což v tuto chvíli není příliš reálné, je odstranění disparit mezi regionem Šumava a Bavorský les.

5. Závěr

Cílem této práce bylo analyzovat česko-německou spolupráci na území euroregionu Šumava-Bavorský les, podrobněji ji rozebrat a na základě získaných dat a východisek, a sestavit SWOT analýzu spolupráce těchto dvou regionů zejména po roce 1989, který je pro novodobý rozvoj česko-německých vztahů naprosto klíčový. Podklady pro analýzu byly vystavěny v několika krocích. Nejprve bylo nutné rozebrat vývoj česko-německých vztahů v průběhu historie, za účelem pochopení nejdůležitějších událostí a faktorů, které vztahy a spolupráci mezi oběma národy ovlivňovaly. Následně je vysvětlen pojem region a euroregion a dále jsou rozebrány oba regiony z více hledisek (geografické, historické a také z pohledu cestovního ruchu) i s jejich společnou historií. Jako konkrétní příklad funkční regionální spolupráce zde byl uveden přeshraniční region Královský hvozd, na jehož případě je v analytické části práce rozebrána funkční česko-německá spolupráce na mikroregionální úrovni. Důležitou součástí, nutnou k objektivní analýze zadaného tématu, je také způsob, jak spolupráce mezi regiony Šumava a Bavorský les probíhá, a dále důležité dokumenty (listiny), které byly (a dodnes jsou) základním kamenem rozvoje této spolupráce. Klíčové jsou zde zejména dvě listiny: Smlouva o dobrém sousedství a přátelské spolupráci z roku 1992 a Česko-Německá Deklarace o vzájemných vztazích a jejich budoucím rozvoji. Bez čeho by se rozvoj spolupráce tohoto euroregionu v také neobešla, jsou programy spolupráce, které spadají do kompetencí Evropské unie. Konkrétně zde hraje důležitou roli program Evropské územní spolupráce, jakožto nástroje příhraniční spolupráce. Práce se nadále podrobněji věnuje programům ESPON 2013 a Interreg IV. Za hlavní přínos by se dala označit vzniklá SWOT analýza, práce, její vyhodnocení a závěry. Byly zde definovány silné stránky, slabé stránky, příležitosti a hrozby česko-německé spolupráce na území dvou regionů - Šumava a Bavorský les. Závěrem by se dalo obecně říci, že Česká republika by měla regionální spolupráci se svými sousedy a s geopoliticky blízkými státy pokládat za jednu z důležitých priorit své zahraniční politiky. Nejenže jí umožňuje rozvíjet přátelské vztahy s jejími účastníky, ale současně také vytváří prostor pro prosazování ostatních priorit a zájmů zahraniční politiky. Z výše zmíněných důvodů je spolupráce se Spolkovou republikou Německo, sousedem, který je jedním z hlavních obchodních partnerů České republiky, naprosto klíčová.

Závěrem by bylo dobré říci, že práce dokazuje dvě zásadní skutečnosti. Nejprve to, že i přes odlišné názory části populace, nebyly česko-německé vztahy vždy špatné. Vztahy byly po celá léta ve stavu rivality ale do stavu skutečného nepřátelství se dostaly až v první polovině 20. století. Události před, po a také krátce po druhé světové válce sice česko-německé vztahy poznamenaly na mnoho let, ale i přes to mezi oběma národy nefigurují historicky dlouhodobá nevráživost. Možná právě proto, i když na válečné a poválečné křivdy není možné úplně zapomenout a bagatelizovat je, je možné (a nutné) se historií smířit a dále se nažít prohlubovat porozumění a spolupráci mezi oběma národy. Dá se z toho také vyvodit to, že situace není v žádném případě beznadějná. Za druhé je dobré připomenout, že i přes určité přetrvávající bariéry se spolupráce, díky intenzivnímu zapojení mnoha zainteresovaných stran, stále zintenzivňuje a prohlubuje.

6. Seznam použitých zdrojů:

6.1. Tištěné zdroje:

ANDĚRA, Miloš a Petr ZAVŘEL. *Šumava: příroda, historie, život*. Vyd. 1. Praha: Baset, 2003, 799 s. ISBN 80-734-0021-9.

BENEŠ, Zdeněk. *Rozumět dějinám: vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848-1948*. Prague: Gallery, 2002, 304 s. ISBN 80-860-1055-4.

BLAŽEK, Tomáš. *Přehled teorií mezinárodních vztahů*. 1. vyd. Editor Pavel Pšeja. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Mezinárodní politologický ústav, 2005, 160 s. Studie (Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav), sv. č. 36. ISBN 80-210-3837-3.

ČADIL, Jan. *Regionální ekonomie: teorie a aplikace*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2010, xi, 152 s. Beckova edice ekonomie, ISBN 978-80-7400-191-8.

Češi a Němci - ztracené dějiny?: Tschechen und Deutsche - verlorene Geschichte?. 1. vyd. Praha: Pro nadaci Bernarda Bolzana vydalo nakl. Prago Media, 1995, 406 s., . obr. příl. ISBN 80-901-5336-4.

EBERLE, J, KARÁSEK, T. Svět podle českých zahraničněpolitických elit. *Mezinárodní politika*. Ústav mezinárodních vztahů, listopad 2011, roč. 35, 40 s. ISSN 0543-7962.

HANDL, Vladimír, HON Jan a PICK Otto. *Vztahy Spolkové republiky Německo ke státům střední Evropy od roku 1990*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1998, 284 s. ISBN 80-718-4643-0.

HORPENIAK, Vladimír. *Střední Šumava*. Vyd. 1. Litomyšl: Paseka, 2007, 132 s, obr. příl. Zmizelé Čechy. ISBN 978-80-7185-839-3.

Horská synagoga Hartmanice: průvodce expozicí = Bergsynagoge Hartmanitz : Führer durch die Exposition. 2. vyd. Plzeň: Grafia nákladem Památníku Hartmanice, 2012, 192 s. ISBN 978-80-87046-36-4.

Identita versus integrita: spolužití Čechů, Němců a Židů v oblasti Šumavy a Českého lesa = Identität versus Integrität : Zusammenleben von Tschechen, Deutschen und Juden auf dem Gebiet des Böhmerwaldes und des Böhmisches Waldes. 1. vyd. Editor Iveta Coufalová. Plzeň: Grafia, 2007, 2 sv. (192, 238 s.). ISBN 978-80-87046-12-812.

PEK, Josef. *Kronika šumavských hvozdů: vyprávění o osudech lidí komunistického zla z padesátých let*. Vyd. 1. Vimperk: Papyrus, 1998, 287 s. ISBN 80-857-7682-0.

RICHTER, Karel. *Bez démonů minulosti: česko-německé vztahy v osudových okamžicích společné minulosti*. Vyd. 1. Praha: Rodiče, 2003, 344 s., 1 mapa. ISBN 80-866-9539-5.

STRNAD, Milan. *Židé v dějinách města Klatov*. Klatovy: M. Strnad, 2010, 288 s. ISBN 978-80-254-6411-3

WEIDENHOFFEROVÁ, Iva. *Konfliktní společenství, katastrofa, uvolnění: náčrt výkladu německo-českých dějin od 19. století*. 1. vyd. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1996, 39 s. ISBN 80-858-6422-3.

6.2. Elektronické zdroje:

SWOT analýza [online]. Management mania, 2013 [cit. 23. února 2013]. Dostupné z WWW: <<https://managementmania.com/cs/swot-analyza>>.

region [online]. Encyclopædia Britannica, Inc., 2013 [cit. 10. března 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/496048/region>>.

Euroregion Šumava [online]. Euregio.cz, 2007-2013 [cit. 10. března 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=30&lang=cz&sm=1>>.

Euroregiony [online]. Businessinfo.cz, 2003 [cit. 12. března 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/euroregiony-1836.html>>.

Přeshraniční spolupráce mezi SRN a ČR v euroregionech [online]. Velvyslanectví Spolkové republiky Německo v Praze [cit. 15. března 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.prag.diplo.de/Vertretung/prag/cs/03/Grenzueberschreitende__regionale__Zusammenarbeit/seite__zusammenarbeit__euroregionen__cz.html>.

Program Přeshraniční spolupráce Cil 3 Česká republika-Svobodný stát Bavorsko 2007-2013 [online]. Centrum pro regionální rozvoj České republiky, 2011-2013 [cit. 5. března 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.crr.cz/cs/programy-eu/cil-3/bavorsko-cr/>>.

Členové Euroregionu k 1. 1. 2012 [online]. Euregio.cz, 2007-2013 [cit. 10. března 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=514&lang=cz&sm=2>>.

Aims and Tasks of AEBR [online]. Association of European Border Regions, 2010 [cit. 4. dubna 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.aebr.eu/en/profile/aims_tasks.php>.

Euroregion Šumava k 31. 12. 2011 [online]. Český statistický úřad, 2013 2010 [cit. 4. února 2013]. Dostupné z WWW: <[http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/obce_jihoceskeho_kraje_zapojene_v_euroregionu_sumava/\\$File/Euroregion%C5%A0umava.jpg](http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/obce_jihoceskeho_kraje_zapojene_v_euroregionu_sumava/$File/Euroregion%C5%A0umava.jpg)>.

Šumava - turistický euroregion [online]. Regionální informační servis, 2012 [cit. 20. února 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihocesky-kraj/regionalni-informace/o-kraji/region-sumava/>>.

Šumava - východ - turistická oblast [online]. Regionální informační servis, 2012 [cit. 20. února 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihocesky-kraj/regionalni-informace/o-kraji/region-sumava/sumava-vychod/>>.

Chodsko - turistická oblast [online]. Regionální informační servis, 2012 [cit. 20. února 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihocesky-kraj/regionalni-informace/o-kraji/region-sumava/chodsko/>>.

Euregio Bayerischer wald - Böhmerwald - Unterer Inn [online]. Euregio-Bayern.de, 2012 [cit. 21. března 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.euregio-bayern.de/uploads/media/euregio_color.jpg>.

Poloha [online]. Regionální informační servis, 2012 [cit. 7. března 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.risy.cz/cs/turisticke-ris/sumava/o-regionu/poloha/>>.

Rozloha [online]. Regionální informační servis, 2012 [cit. 7. března 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.risy.cz/cs/turisticke-ris/sumava/o-regionu/rozloha/>>.

Klima [online]. Regionální informační servis, 2012 [cit. 7. března 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.risy.cz/cs/turisticke-ris/sumava/o-regionu/klima/>>.

Region [online]. Tourismusverband Ostbayern e.V., 2013 [cit. 3. dubna 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.bayerischer-wald.de/Region>>.

Rekreační oblast Straubing-Bogen [online]. Tourismusverband Ostbayern e.V., 2013 [cit. 3. dubna 2013]. Dostupné z WWW: <<http://cz.bayerischer-wald.de/Oblasti/Rekreacni-oblast-Straubing-Bogen>>.

Pasovsku! [online]. Tourismusverband Ostbayern e.V., 2013 [cit. 3. dubna 2013]. Dostupné z WWW: <<http://cz.bayerischer-wald.de/Oblasti/O-Pasovsku>>.

Der Berg [online]. Der Große Arber Bayerischer Wald [cit. 3. dubna 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.arber.de/grosser-arber/der-berg.html>>.

O oblasti Regenska [online]. Tourismusverband Ostbayern e.V., 2013 [cit. 11. dubna 2013]. Dostupné z WWW: <<http://cz.bayerischer-wald.de/Oblasti/O-oblasti-Regenska>>.

Šumava - východ - turistická oblast [online]. Regionální informační servis, 2012 [cit. 20. února 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihocesky-kraj/regionalni-informace/o-kraji/region-sumava/sumava-vychod/>>.

Chodsko - turistická oblast [online]. Regionální informační servis, 2012 [cit. 20. února 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihocesky-kraj/regionalni-informace/o-kraji/region-sumava/chodsko/>>.

Euregio Bayerischer wald - Böhmerwald - Unterer Inn [online]. Euregio-Bayern.de, 2012 [cit. 21. března 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.euregio-bayern.de/uploads/media/euregio_color.jpg>.

Poloha [online]. Regionální informační servis, 2012 [cit. 7. března 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.risy.cz/cs/turisticke-ris/sumava/o-regionu/poloha/>>.

Rozloha [online]. Regionální informační servis, 2012 [cit. 7. března 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.risy.cz/cs/turisticke-ris/sumava/o-regionu/rozloha/>>.

Klima [online]. Regionální informační servis, 2012 [cit. 7. března 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.risy.cz/cs/turisticke-ris/sumava/o-regionu/klima/>>.

Region [online]. Tourismusverband Ostbayern e.V., 2013 [cit. 3. dubna 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.bayerischer-wald.de/Region>>.

Rekreační oblast Straubing-Bogen [online]. Tourismusverband Ostbayern e.V., 2013 [cit. 3. dubna 2013]. Dostupné z WWW: <<http://cz.bayerischer-wald.de/Oblasti/Rekreacni-oblast-Straubing-Bogen>>.

Pasovsku! [online]. Tourismusverband Ostbayern e.V., 2013 [cit. 3. dubna 2013]. Dostupné z WWW: <<http://cz.bayerischer-wald.de/Oblasti/O-Pasovsku>>.

Der Berg [online]. Der Große Arber Bayerischer Wald [cit. 3. dubna 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.arber.de/grosser-arber/der-berg.html>>.

O oblasti Regenska [online]. Tourismusverband Ostbayern e.V., 2013 [cit. 11. dubna 2013]. Dostupné z WWW: <<http://cz.bayerischer-wald.de/Oblasti/O-oblasti-Regenska>>.

Smíření 95 mezi Čechy a sudetskými Němci [online]. Lidovky.cz, 2003 [cit. 22. března 2013]. Dostupné z WWW: <<http://bohumildolezal.lidovky.cz/texty/rs79.html>>.

Národní park Šumava [online]. Cittadella.cz, [cit. 14. dubna 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.cittadella.cz/europarc/index.php?p=index&site=NP_sumava_cz>.

Ochrana území [online]. Národní park Šumava, 2008 - 2013, [cit. 5. května 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.npsumava.cz/cz/1016/sekce/ochrana-uzemi/>>.

Základní údaje [online]. Národní park Šumava, 2008 - 2013, [cit. 5. května 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.npsumava.cz/cz/1261/sekce/zakladni-udaje/>>.

Nationalpark Bayerischer Wald [online]. Nationalparkregion Bayerischer Wald, 2013, [cit. 7. května 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.nationalparkregion.de/urlaub-bayerischer-wald/nationalpark.html>>.

Bavorský les / Bayerischer Wald [online]. Šumavanet.cz, [cit. 10. května 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.sumavanet.cz/zeleznaruda/zaklad.asp>>.

7. Seznam obrázků

Mapa č. 1: Regiony Šumava a Bayerischer Wald.....	24
Mapa č. 2: Euroregion Šumava k 31. 12. 2011.....	27
Mapa č. 3: Euregio Bayerischer wald - Böhmerwald - Unterer Inn.....	30
Mapa č. 4: Královský hvozd.....	36

8. Seznam příloh

Příloha č. 1: Česko-německá deklarace o vzájemných vztazích a jejich budoucím rozvoji.....	II
Příloha č. 2: Smlouva mezi Spolkovou republikou Německo a Českou a Slovenskou Federativní Republikou o dobrém sousedství a přátelské spolupráci.....	V
Příloha č. 3: Signatáři Česko-Německé Deklarace Helmut Kohl a Václav Klaus.....	XVII
Příloha č. 3: Signatáři Smlouvy o dobrém sousedství a přátelské spolupráci Helmut Kohl a Václav Havel.....	XVII
Příloha č. 4: Schematická mapa NP Šumava a Národního parku Bavorský les s vyznačením příslušných zón I (jádrových území).....	XVIII
Příloha č. 5: Plechý, Šumava.....	XVIII
Příloha č. 6: Vydra nad Čeňkovo pilou, Šumava.....	XIX
Příloha č. 7: Chalupská slat', Šumava.....	XIX
Příloha č. 8: Stezka v korunách stromů, NP Bavorský les.....	XX
Příloha č. 9: NP Bavorský les.....	XX
Příloha č. 10: Grosser-Arber (Velký Javor), Bavorský les.....	XXI
Příloha č. 11: Rachel, Bavorský les.....	XXI

Příloha č. 12: Pohraniční oblasti České republiky, Sudety- historie.....XXII

Příloha č. 13: Bučina, pozůstatky železné opony.....XXII

Česko-německá deklarace o vzájemných vztazích a jejich budoucím rozvoji

Vlády České republiky a Spolkové republiky Německo majíce na paměti Smlouvu mezi Českou a Slovenskou Federativní Republikou a Spolkovou republikou Německo o dobrém sousedství a přátelské spolupráci ze dne 27. února 1992, kterou si Češi a Němci podali ruku, oceňující dlouhé dějiny plodného a pokojného soužití Čechů a Němců, během kterého bylo vytvořeno bohaté kulturní dědictví působící až dodnes, přesvědčeny, že spáchané křivdy nelze odčinit, ale nanejvýš zmírnit, a že při tom nesmí docházet k novým křivdám, vědomy si, že Spolková republika Německo plně podporuje přijetí České republiky do Evropské unie a do Severoatlantické aliance v přesvědčení, že to je ve společném zájmu, přihlašující se k důvěře a otevřenosti ve vzájemných vztazích jako předpokladu pro trvalé a do budoucna zaměřené usmíření společně prohlašují:

I)

Obě strany jsou si vědomy svého závazku a odpovědnosti dále rozvíjet česko-německé vztahy v duchu dobrého sousedství a partnerství a přispívat tím k utváření sjednocující se Evropy. Česká republika a Spolková republika Německo dnes sdílejí společné demokratické hodnoty, respektují lidská práva, základní svobody a normy mezinárodního práva a jsou oddány zásadám právního státu a politice míru. Na tomto základě jsou odhodlány přátelsky a úzce spolupracovat ve všech oblastech důležitých pro vzájemné vztahy. Obě strany jsou si zároveň vědomy, že společná cesta do budoucna vyžaduje jasné slovo o minulosti, přičemž příčina a následek ve sledu událostí nesmějí být opomíjeny.

II)

Německá strana přiznává odpovědnost Německa za jeho roli v historickém vývoji, který vedl k Mnichovské dohodě z roku 1938, k útěku a vyhánění lidí z československého pohraničí, jakož i k rozbití a obsazení Československé republiky. Lituje utrpení a křivd, které Němci způsobili českému lidu nacionálněsocialistickými zločiny. Německá strana vzdává čest obětem nacionálněsocialistické vlády násilí a těm, kteří této vládě násilí kladli odpor. Německá strana si je rovněž vědoma, že nacionálněsocialistická politika násilí vůči českému lidu přispěla k vytvoření půdy pro poválečný útěk, vyhánění a nucené vysídlení.

III)

Česká strana lituje, že poválečným vyháněním, jakož i nuceným vysídlením sudetských Němců z tehdejšího Československa, vyvlastňováním a odnímáním občanství bylo způsobeno mnoho utrpení a křivd nevinným lidem, a to i s ohledem na kolektivní charakter přisuzování viny. Zejména lituje excesů, které byly v rozporu s elementárními humanitárními zásadami i s tehdy platnými právními normami, a nadto lituje, že bylo na základě zákona č. 115 z 8. května 1946 umožněno nepohlížet na tyto excesy jako na bezprávné a že následkem toho nebyly tyto činy potrestány.

IV)

Obě strany se shodují v tom, že spáchané křivdy náležejí minulosti, a že tudíž zaměří své vztahy do budoucnosti. Právě proto, že si zůstávají vědomy tragických kapitol svých dějin, jsou rozhodnuty nadále dávat při utváření svých vztahů přednost dorozumění a vzájemné shodě, přičemž každá strana zůstává vázána svým právním řádem a respektuje, že druhá strana má jiný právní názor. Obě strany proto prohlašují, že nebudou zatěžovat své vztahy politickými a právními otázkami pocházejícími z minulosti.

V)

Obě strany potvrzují své závazky z článků 20 a 21 Smlouvy o dobrém sousedství a přátelské spolupráci ze dne 27. února 1992, v nichž jsou zakotvena práva příslušníků německé menšiny v České republice a osob českého původu ve Spolkové republice Německo. Obě strany jsou si vědomy, že tato menšina a tyto osoby hrají důležitou roli ve vzájemných vztazích, a konstatují, že jejich podpora je i nadále v oboustranném zájmu.

VI)

Obě strany jsou přesvědčeny, že vstup České republiky do Evropské unie a volný pohyb v tomto prostoru dále usnadní soužití Čechů a Němců. V této souvislosti vyjadřují zadostiučinění, že na základě Evropské dohody o přidružení mezi Českou republikou a Evropskými společenstvími a jejich členskými státy bylo dosaženo značného pokroku v oblasti hospodářské spolupráce včetně možností samostatně výdělečné a podnikatelské činnosti podle čl. 45 této Dohody. Obě strany jsou připraveny v rámci svých platných právních předpisů brát při posuzování žádostí o pobyt a přístup na trh práce zvláštní zřetel na humanitární a jiné důvody, zejména na příbuzenské vztahy a rodinné a další vazby.

VII)

Obě strany zřídí česko-německý fond budoucnosti. Německá strana prohlašuje, že je připravena vložit do fondu 140 milionů DM. Česká strana prohlašuje, že je připravena vložit do fondu 440 milionů Kč. Obě strany uzavřou zvláštní dohodu o společné správě fondu. Tento společný fond bude sloužit k financování projektů společného zájmu (jako jsou setkávání mládeže, péče o staré lidi, výstavba a provoz léčebných ústavů, péče o stavební památky a hroby a jejich obnova, podpora menšin, partnerské projekty, česko-německá diskusní fóra, společné vědecké a ekologické projekty, jazyková výuka, přeshraniční spolupráce). Německá strana se hlásí ke svému závazku a odpovědnosti vůči všem, kteří se stali oběťmi nacionálněsocialistického násilí. Proto mají být projekty, u kterých je to vhodné, ku prospěchu především obětem nacionálněsocialistického násilí.

VIII)

Obě strany se shodují v tom, že historický vývoj vztahů mezi Čechy a Němci zejména v první polovině 20. století vyžaduje společné zkoumání, a proto se zasazují za pokračování dosavadní úspěšné práce česko-německé komise historiků. Obě strany zároveň považují udržování a péči o kulturní dědictví, které spojuje Čechy a Němce, za důležitý příspěvek k budování mostů do budoucnosti. Obě strany dohodnou zřízení česko-německého diskusního fóra, které bude podporováno zejména z prostředků česko-německého fondu budoucnosti a na němž se bude pod záštitou obou vlád a za účasti všech kruhů, majících zájem na úzkém a dobrém česko-německém partnerství, pěstovat česko-německý dialog.¹¹²

¹¹² *Česko-německá deklarace o vzájemných vztazích a jejich budoucím rozvoji* [online]. Velvyslanectví České republiky v Berlíně, 2013 [cit. 14. května 2013]. Dostupné z WWW: http://www.mzv.cz/berlin/cz/vzajemne_vztahy/cesko_nemecka_deklarace_o_vzajemnych.html.

Smlouva mezi Spolkovou republikou Německo a Českou a Slovenskou Federativní Republikou o dobrém sousedství a přátelské spolupráci

Spolková republika Německo a Česká a Slovenská Federativní Republika rozhodnuty navázat na staleté plodné tradice společných dějin a na výsledky dosavadní spolupráce, jakož i postavit své vzájemné vztahy v duchu dobrého sousedství a přátelské spolupráce na základ zaměřený na budoucnost, vědomy si četných obětí, které si vyžádalo panování násilí, válka a vyhnání, a těžkého utrpení, které bylo způsobeno mnohým nevinným lidem, v pevné vůli skoncovat jednou provždy s použitím síly, bezprávím a odplatou bezpráví novou nespravedlností a společným úsilím překonat následky strastiplných kapitol společných dějin v tomto století, přesvědčeny, že naplnění touhy jejich národů po porozumění a usmíření významně přispívá k upevnění míru v Evropě, hluboce přesvědčeny o nutnosti definitivně překonat rozdělení Evropy a vytvořit spravedlivé a trvalé evropské mírové uspořádání, včetně kooperativních struktur bezpečnosti, vědomy si společné odpovědnosti, jakožto sousedé ve středu Evropy, za vybudování této nové Evropy, spojené společným dědictvím a společnými hodnotami, uznávající skutečnost, že československý stát od roku 1918 nikdy nepřestal existovat, potvrzující Smlouvu ze dne 11. prosince 1973 o vzájemných vztazích mezi Spolkovou republikou Německa a Československou socialistickou republikou také ohledně nulity mnichovské dohody z 29. září 1938, majíce na paměti významný přínos, který znamenají završení sjednocení Německa a demokratické přeměny v České a Slovenské Federativní Republice pro sjednocenou demokratickou Evropu, oceňující Smlouvu ze dne 12. září 1990 o konečném uspořádání ve vztahu k Německu, vědomy si významu, který má členství Spolkové republiky Německo v Evropském společenství a zintenzivnění spolupráce mezi Evropskými společenstvími a Českou a Slovenskou Federativní Republikou pro jejich budoucí vztahy, a oceňující členství obou států v Radě Evropy, majíce na paměti tvůrčí přínos svých národů ke společnému kulturnímu dědictví Evropy a hluboké vzájemné obohacování svých kultur, jakož i význam kulturní výměny pro vzájemné porozumění, přesvědčeny, že mladé generaci připadne zvláštní úloha v novém utváření vztahů a spolupráce mezi jejich národy, se dohodly takto:

Článek 1

(1) Smluvní strany budou utvářet své vztahy v duchu dobrého sousedství. Budou usilovat o rozsáhlou mírovou a partnerskou spolupráci ve všech oblastech. Budou dále rozšiřovat a prohlubovat dialog v ovzduší vzájemné důvěry.

(2) Budou usilovat o vytvoření takové Evropy, v níž budou respektována lidská práva a základní svobody, jakož i zásady demokracie a právního státu a v níž hranice ztratí povahu dělicí čáry na základě vzájemného porozumění a odstraňováním hospodářských a sociálních rozdílů.

Článek 2

Smluvní strany se při utváření svých vztahů a v otázkách míru, bezpečnosti a spolupráce v Evropě a ve světě budou řídit zejména těmito zásadami:

Nejvyšším cílem jejich politiky je zachovat a upevňovat mír, jakož i účinně zabránit ozbrojeným konfliktům a všem druhům válek.

Těžištěm jejich politiky je člověk, jeho důstojnost a práva, starost o přežití lidstva a zachování životního prostředí.

Jednají v souladu s mezinárodním právem, zejména s Chartou Organizace spojených národů, a své mezinárodněprávní závazky plní svědomitě a v dobré víře. Řídí se helsinským Závěrečným aktem ze dne 1. srpna 1975 a později přijatými dokumenty Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě, zejména Pařížskou chartou pro novou Evropu ze dne 21. listopadu 1990.

Vzájemně respektují svou svrchovanou rovnost, územní celistvost, neporušitelnost svých hranic, svou politickou nezávislost, jakož i zásadu nevměšování do vnitřních záležitostí a zásadu zákazu hrozby silou nebo použití síly.

Potvrzují právo všech národů určovat svůj osud svobodně a bez vnějšího vměšování a uspořádat svůj politický, hospodářský, sociální a kulturní rozvoj podle vlastního přání.

Článek 3

(1) Smluvní strany potvrzují mezi nimi existující státní hranice. Potvrzují, že nemají vůči sobě žádné územní nároky a nebudou takové nároky vznášet ani v budoucnu.

(2) Zavazují se neomezeně respektovat svrchovanost a územní celistvost druhé Smluvní strany.

(3) Uzavřou smlouvu o zjištění průběhu, upřesnění, vyměření, vyznačení a udržování společných státních hranic na základě společné kartografické dokumentace, jakož i o zřízení stálé smíšené hraniční komise.

Článek 4

(1) Smluvní strany potvrzují, že se zdrží hrozby silou nebo použitím síly namířené proti územní celistvosti nebo politické nezávislosti druhé Smluvní strany nebo jakýmkoliv jiným způsobem neslučitelně s cíli a zásadami Charty Organizace spojených národů nebo helsinským Závěrečným aktem.

(2) Všechny své spory budou řešit výlučně mírovými prostředky a nikdy nepoužijí zbraně s výjimkou individuální nebo kolektivní sebeobrany. Nikdy a za žádných okolností nepoužijí proti sobě ozbrojené síly jako první.

Článek 5

(1) Smluvní strany budou podporovat proces bezpečnosti a spolupráce v Evropě na základě helsinského Závěrečného aktu a následujících dokumentů Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě, zejména Pařížské charty pro novou Evropu, a budou jej za spolupůsobení všech členských států dále posilovat a rozvíjet, zvláště využíváním a vhodným rozšiřováním nově vytvořených institucí.

(2) Cílem těchto snah je upevňování míru, stability a bezpečnosti a sjednocování Evropy v jednotný prostor lidských práv, demokracie a právního státu.

Článek 6

Smluvní strany budou všestranně napomáhat upevňování bezpečnosti a vytváření celoevropských kooperativních bezpečnostních struktur. Za tímto účelem budou podporovat zřizování a činnost stálých institucí a orgánů. Budou zejména spolupracovat při využívání nových možností pro společné úsilí v oblasti bezpečnosti.

Článek 7

V případě, že vznikne situace, která podle mínění jedné ze Smluvních stran představuje ohrožení nebo porušení míru nebo může vyvolat nebezpečné mezinárodní komplikace, budou obě Smluvní strany spolupracovat v rámci KBSE, jakož i OSN. Naváží spolu neprodleně spojení a budou usilovat o koordinaci svých pozic a docílení shody o opatřeních vhodných ke zlepšení nebo zvládnutí situace.

Článek 8

Smluvní strany se budou zasazovat o to, aby byly cestou závazných a účinně kontrolovatelných dohod sníženy stavy ozbrojených sil a výzbroje na co možná nejnižší úroveň dostatečnou pro obranu, avšak neumožňující útok. Budou se také společně zasazovat o mnohostranné a dvoustranné rozšiřování opatření k posílení důvěry a

stability, jakož i jiných politických opatření kontroly zbrojení, která upevňují stabilitu a důvěru a povedou k větší otevřenosti.

Článek 9

Smluvní strany se shodují v tom, že proces hospodářských přeměn zahájený v České a Slovenské Federativní Republice má být podporován mezinárodní spoluprací. Spolková republika Německo je připravena působit jak bilaterálně, tak i multilaterálně ve prospěch podpory hospodářského rozvoje v České a Slovenské Federativní Republice v rámci plně rozvinutého sociálního tržního hospodářství. Tím mají být také vytvořeny podmínky pro podstatné snížení rozdílů v hospodářském a sociálním rozvoji v Evropě.

Článek 10

(1) Uzavřením dohody o přidružení mezi Českou a Slovenskou Federativní Republikou a Evropskými společenstvími se vytváří Evropskými společenstvími, jeho členskými státy a Českou a Slovenskou Federativní Republikou základ pro politické a hospodářské zapojení České a Slovenské Federativní Republiky do Evropských společenství.

(2) Spolková republika Německo bude podporovat úsilí České a Slovenské Federativní Republiky o vytvoření podmínek pro její plné začlenění do Evropských společenství.

Článek 11

(1) Smluvní strany budou pořádat pravidelné konzultace na různých úrovních s cílem zabezpečení dalšího rozvoje a prohloubení svých dvoustranných vztahů a koordinace stanovisek k mezinárodním otázkám.

(2) Konzultace na úrovni předsedů vlád se budou konat tak často, jak bude zapotřebí, nejméně jednou ročně.

(3) Ministři zahraničních věcí budou sledovat celkové provádění této Smlouvy. Alespoň jednou ročně se sejdou ke konzultacím. Vedoucí pracovníci obou ministerstev zahraničních věcí, zodpovídající za politické, hospodářské a kulturní záležitosti, se budou pravidelně scházet ke konzultacím alespoň jednou ročně.

(4) Ostatní ministři, včetně ministrů obrany, budou pravidelně uskutečňovat konzultace. Totéž platí o vedoucích pracovnících jejich ministerstev.

(5) Již existující společné komise budou podle možností svou činnost zintenzivňovat. Nové smíšené komise budou vytvořeny podle potřeby na základě vzájemné dohody.

Článek 12

Smluvní strany budou podporovat styky a výměnu zkušeností mezi parlamenty za účelem rozvoje dvoustranných vztahů a posílení spolupráce v Evropě.

Článek 13

(1) Smluvní strany budou podporovat a usnadňovat spolupráci mezi Českou republikou a Slovenskou republikou na straně jedné a zeměmi Spolkové republiky Německo na straně druhé, jakož i dvoustrannou a mnohostrannou spolupráci mezi regiony a jinými územními útvary, zejména v pohraničí.

(2) Za tím účelem bude vytvořena Smíšená komise, jíž se zúčastní zejména představitelé regionálních a komunálních zastupitelstev v blízkosti hranic, jakož i nestátních organizací.

(3) Podrobnosti této spolupráce, zejména složení a vytýčení úkolů Smíšené komise, budou upraveny zvláštní dohodou, vycházející z mezinárodních zkušeností, zejména z praxe Rady Evropy.

(4) Smluvní strany budou napomáhat partnerské spolupráci a přímým stykům mezi městy a obcemi.

Článek 14

Smluvní strany budou prohlubovat svou spolupráci v ° rámci mezinárodních organizací, zejména evropských. Budou si navzájem pomáhat při rozvíjení spolupráce s mezinárodními, zejména evropskými organizacemi a institucemi, jichž je jedna ze Smluvních stran členem, projeví-li o to zájem druhá Smluvní strana.

Článek 15

(1) Smluvní strany budou nadále ve všech oblastech rozvíjet vzájemnou hospodářskou a finanční spolupráci. V rámci svého zákonodárství a svých závazků na základě mezinárodních smluv, včetně závazků Spolkové republiky Německo, vyplývajících z jejího členství v Evropském společenství, budou fyzickým a právnickým osobám vytvářet nejpříznivější, rámcové podmínky, zejména ve finanční, právní a organizační oblasti pro podnikatelskou a hospodářskou činnost.

(2) Smluvní strany s přihlédnutím ke svým oboustranným zájmům a ke spolupráci s dalšími státy, potvrzují svou ochotu spolupracovat v rámci multilaterálních finančních institucí, zejména Mezinárodního měnového fondu, Světové banky a Evropské banky pro obnovu a rozvoj.

(3) Smluvní strany budou napomáhat zejména rozvoji spolupráce k podpoře a vzájemné ochraně investic, jakož i průmyslové kooperace podniků při plném využití všech použitelných prostředků. Zvláštní pozornost budou věnovat spolupráci mezi menšími a středními firmami a podniky.

(4) Budou kromě toho podporovat a podstatně rozšiřovat spolupráci při přípravě k povolání a dalšímu vzdělávání odborníků a vedoucích hospodářských pracovníků.

Článek 16

(1) Smluvní strany budou na základě uzavřených ujednání rozšiřovat spolupráci při využívání možností moderní vědy a techniky pro blaho lidí a pro zajištění míru.

(2) Budou podporovat iniciativy vědců a výzkumných zařízení zaměřené k těmto cílům.

(3) Budou usnadňovat přístup do archivů, knihoven, výzkumných ústavů a podobných zařízení.

Článek 17

(1) Smluvní strany se shodují v tom, že preventivní obrana před nebezpečími, jež hrozí životnímu prostředí, a trvalé zachování přirozených základů života jsou nezbytnými předpoklady pro zdárný ekonomický a společenský rozvoj. Potvrzují svou odhodlanost pokračovat ve spolupráci v oblasti ochrany životního prostředí na základě existujících ujednání a také ji dále smluvně rozšiřovat.

(2) Zvláštní pozornost budou věnovat ochraně životního prostředí v pohraničních oblastech, jakož i ochraně životního prostředí přesahující hranice.

(3) Dále se budou zasazovat o rozvíjení koordinovaných strategií mezinárodní a regionální ochrany životního prostředí, která si klade za cíl trvalý a pro životní prostředí přijatelný rozvoj v celé Evropě.

(4) Budou si vzájemně poskytovat pomoc při katastrofách a těžkých nehodách.

Článek 18

(1) Smluvní strany budou usilovat o rozšíření vzájemného dopravního spojení v letecké, železniční, námořní, říční a silniční, jakož i potrubní dopravě, s využitím nejmodernějších technologií.

(2) V souladu se zásadami dobrého sousedství budou usilovat na společných hranicích o zřizování a výstavbu co největšího počtu hraničních přechodů pro železniční a silniční dopravu a pro pěší. Přitom budou mít také na zřeteli hlediska ochrany životního prostředí a místního plánování dopravy.

(3) Budou usilovat o zdokonalení a zrychlení celního a pasového odbavování, jakož i o další rozvíjení spolupráce celních a pasových orgánů.

(4) Přijmou vhodná opatření za účelem podpory a usnadňování cestovního ruchu a turistiky.

(5) Budou usilovat také o rozšíření, zlepšení a harmonizaci komunikačních spojení mezi oběma zeměmi s přihlédnutím k mezinárodnímu, zejména evropskému rozvoji v oblasti norem a technologií. To platí zejména pro telefonní a dálkopisné spojení, jakož i pro spojení pro elektronický přenos dat.

Článek 19

Smluvní strany se shodují v tom, že ve sjednocující se Evropě je koordinace politiky územního plánování, zejména mezi bezprostředně sousedícími státy, nutná. Budou proto spolupracovat na všech úrovních při přípravě územních prognóz a územních plánů, zejména v otázkách, které svou povahou přesahují hranice států.

Článek 20

(1) Smluvní strany plní minimálně politické závazky zakotvené v dokumentech KBSE, zejména v dokumentu Kodaňské schůzky o lidské dimenzi KBSE ze dne 29. června 1990 jako závazky právního charakteru.

(2) Proto příslušníci německé menšiny v České a Slovenské Federativní Republice, to znamená osoby mající československé státní občanství, které mají německý původ nebo se hlásí k německému jazyku, kultuře nebo tradici, mají zejména právo jednotlivě nebo ve společenství s jinými členy své skupiny - na svobodu projevu, zachování a rozvíjení své etnické, kulturní, jazykové a náboženské svébytnosti bez jakýchkoliv pokusů o asimilaci proti jejich vůli. Mají právo vykonávat svá lidská práva

a základní svobody plně a účinně bez jakékoliv diskriminace a v plné rovnosti před zákonem.

(3) Příslušnost k německé menšině v České a Slovenské Federativní Republice je záležitostí osobního rozhodnutí každého člověka, které s sebou pro něj nesmí přinést žádné znevýhodnění.

(4) Každý příslušník německé menšiny v České a Slovenské Federativní Republice je v souladu s výše uvedenými ustanoveními povinen chovat se jako každý státní občan tak, že se řídí povinnostmi, které vyplývají ze zákonů tohoto státu.

(5) Česká a Slovenská Federativní Republika umožňuje a ulehčuje v rámci svých platných zákonů Spolkové republice Německo podporující opatření ve prospěch německé menšiny nebo jejich organizací.

Článek 21

(1) Osoby českého nebo slovenského původu ve Spolkové republice Německo mají právo - jednotlivě nebo ve společenství s jinými členy své skupiny-zachovávat a svobodně rozvíjet svou etnickou, kulturní, jazykovou a náboženskou svébytnost. Mají právo vykonávat svá lidská práva a základní svobody plně a účinně bez jakékoliv diskriminace a v plné rovnosti před zákonem.

(2) Využívání práv uvedených v odstavci I je záležitostí osobního rozhodnutí každého člověka, které s sebou pro něj nesmí přinést žádné znevýhodnění.

(3) Spolková republika Německo umožňuje a ulehčuje v rámci svých platných zákonů České a Slovenské Federativní Republice podporující opatření ve prospěch osob uvedených v odstavci 1 nebo jejich organizací.

Článek 22

(1) Smluvní strany budou, zejména na základě mezi nimi existujících dohod a programů, zintenzivňovat a rozšiřovat kulturní výměnu ve všech oblastech a na všech úrovních a tím současně přispívat k evropské kulturní identitě.

(2) Existující Smíšená komise se bude v budoucnu scházet alespoň jednou ročně, aby přezkoumala stav kulturní výměny ve všech oblastech a dohodla se na dalších plánech.

(3) Smluvní strany budou podporovat spolupráci mezi kulturními institucemi a organizacemi a uměleckými svazy, jakož i přímé styky mezi umělci obou zemí.

Článek 23

Smluvní strany budou plně využívat dohodu o vzájemném zřizování a činnosti kulturních a informačních středisek pro všestrannou činnost těchto institucí.

Článek 24

(1) Smluvní strany budou spolupracovat při udržování evropského kulturního dědictví a při péči o něj. Zvláštní pozornost budou věnovat péči o památky.

(2) V duchu porozumění a usmíření budou uskutečňovat společné iniciativy v této oblasti.

(3) Budou pečovat zejména o místa a kulturní památky, nacházející se na jejich území, připomínající dějinné události, kulturní a vědecká díla a tradice druhé strany a umožní k nim svobodný a nerušený přístup. Uvedená místa a kulturní památky jsou zákonem chráněny.

Článek 25

(1) Smluvní strany potvrzují svou ochotu umožňovat všem osobám, které o to projeví zájem, široký přístup k jazykům a kultuře druhé země a budou podporovat příslušné státní a soukromé instituce a iniciativy.

(2) Vynaloží veškeré úsilí, aby rozšířily výuku jazyka druhé země na školách a jiných vzdělávacích institucích. Budou také podporovat podněty k zakládání škol, v nichž bude výuka prováděna v obou jazycích. Budou usilovat o to, aby na svých vysokých školách rozšiřovaly možnosti studia kultury, literatury a jazyků druhé země, to jest germanistiky respektive bohemistiky a slovakistiky.

(3) Budou spolupracovat při vysílání vysokoškolských lektorů, přípravě a dalším vzdělávání učitelů, jakož i při přípravě a poskytování učebních materiálů, včetně využívání televizní, rozhlasové, audiovizuální a počítačové techniky.

Článek 26

(1) Smluvní strany budou prohlubovat spolupráci v oblasti školství. Budou rozšiřovat vysílání učitelů, jakož i výměnu žáků a učitelů a podporovat navazování partnerských vztahů mezi školami.

(2) Budou usilovat o značné rozšiřování vědecké spolupráce na všech úrovních a mezi příslušnými institucemi obou stran. Budou napomáhat bezprostřední spolupráci mezi vysokými školami a vědeckými výzkumnými zařízeními a nadále ji rozšiřovat, a

to jak formou výměny studentů a vědeckých a pedagogických pracovníků, tak i formou společných akcí.

(3) Smluvní strany přikládají velký význam spolupráci při odborném vzdělávání a budou ji proto podstatně rozšiřovat a prohlubovat.

Článek 27

Smluvní strany budou podporovat všechny aktivity, přispívající ke společnému pochopení německo-československých dějin, především tohoto století. K tomu patří také práce společné komise historiků a nezávislých německo-československých konferencí o školních učebnicích.

Článek 28

(1) Smluvní strany budou podporovat všestranné styky mezi svými občany, zejména jejich osobní setkání, která považují za nezbytný předpoklad pro vzájemné poznávání a prohloubení porozumění mezi jejich národy.

(2) Budou podporovat úzkou spolupráci mezi politickými stranami, odbory, církvemi, náboženskými společenstvími, nadacemi, sportovními organizacemi, sociálními institucemi, organizacemi žen, organizacemi pro ochranu životního prostředí a jinými společenskými organizacemi a svazy.

Článek 29

Smluvní strany jsou přesvědčeny o tom, že na vzájemném porozumění a aktivní účasti mladé generace do značné míry závisí budoucí uspořádání vzájemných vztahů. Z toho důvodu se budou zasazovat za všestranné a úzké kontakty české a slovenské mládeže s německou mládeží. Proto budou podporovat a napomáhat setkáním, výměně a spolupráci mládeže.

Článek 30

(1) Smluvní strany prohlašují, že německé a československé hroby, nacházející se na jejich území, budou stejným způsobem uctívány a chráněny; péče o ně bude umožněna.

(2) Hroby německých, respektive československých obětí válek a panování násilí, nacházející se na jejich území, požívají právní ochrany a jsou zachovávány; jejich registrace a péče o ně bude umožněna.

(3) Smluvní strany budou podporovat spolupráci mezi organizacemi, příslušnými pro péči o tyto hroby.

Článek 31

(1) Smluvní strany budou v souladu se svými právními předpisy a s přihlédnutím k příslušným mnohostranným smlouvám dále rozvíjet spolupráci při poskytování právní pomoci ve věcech občanských a trestních, jakož i správních. Ve prospěch svých občanů ji budou zjednodušovat a zintenzivňovat.

(2) Budou spolupracovat v boji proti kriminalitě, zejména organizované zločinnosti, mezinárodnímu terorismu, nepovolenému vstupu či průjezdu osob a nedovolenému obchodu s narkotiky a uměleckými díly.

Článek 32

(1) Smluvní strany budou rozšiřovat a prohlubovat spolupráci v oblasti sociálního zabezpečení, pracovní a sociální politiky.

(2) Budou usilovat o co nejrozsáhlejší spolupráci v oblasti zdravotnictví. Zvláštní pozornost budou věnovat obraně proti nakažlivým chorobám a jiným nemocem.

Článek 33

Tato smlouva není namířena proti nikomu. Nedotýká se práv a závazků vyplývajících z platných dvoustranných a mnohostranných smluv uzavřených Smluvními stranami s jinými státy.

Článek 34

Při odlišnostech v názoru na výklad a provádění této Smlouvy budou Smluvní strany, bez újmy na ustanovení článku 11, uplatňovat postup popsany ve Zprávě o schůzce expertů KBSE v La Vallettě o mírovém řešení sporů ze dne 8. února 1991.

Článek 35

(1) Tato Smlouva podléhá ratifikaci, ratifikační listiny budou vyměněny co možná nejdříve v Bonnu.

(2) Tato Smlouva vstoupí v platnost dnem výměny ratifikačních listin.

(3) Tato Smlouva platí po dobu deseti let. Poté se její platnost bude prodlužovat vždy o dalších pět let, pokud jedna ze Smluvních stran Smlouvu písemně nevypoví jeden rok před uplynutím příslušné doby platnosti.

Na důkaz toho zmocnění obou Smluvních stran tuto Smlouvu podepsali a opatřili ji pečeti.

Dáno v Praze dne 27. února 1992 ve dvou původních vyhotoveních, každé v jazyce německém a českém, přičemž obě znění mají stejnou platnost.¹¹³

Für die Bundesrepublik Deutschland

Za Spolkovou republiku Německo

Dr. Helmut Kohl

Hans-Dietrich Genscher

Für die Tschechische und Slowakische Föderative Republik

Za Českou a Slovenskou Federativní Republiku

Václav Havel

Jiří Dienstbier

¹¹³ *Smlouva o dobrém sousedství* [online]. Velvyslanectví Spolkové republiky Německo v Praze [cit. 14. května 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.prag.diplo.de/Vertretung/prag/cs/03/Deutsch__tscheschische__Beziehungen/seite__vetrag__gute__nachbarschaft__cz.html>.

Signatáři Česko-Německé Deklarace Helmut Kohl a Václav Klaus

114

Signatáři Smlouvy o dobrém sousedství Helmut Kohl a Václav Havel

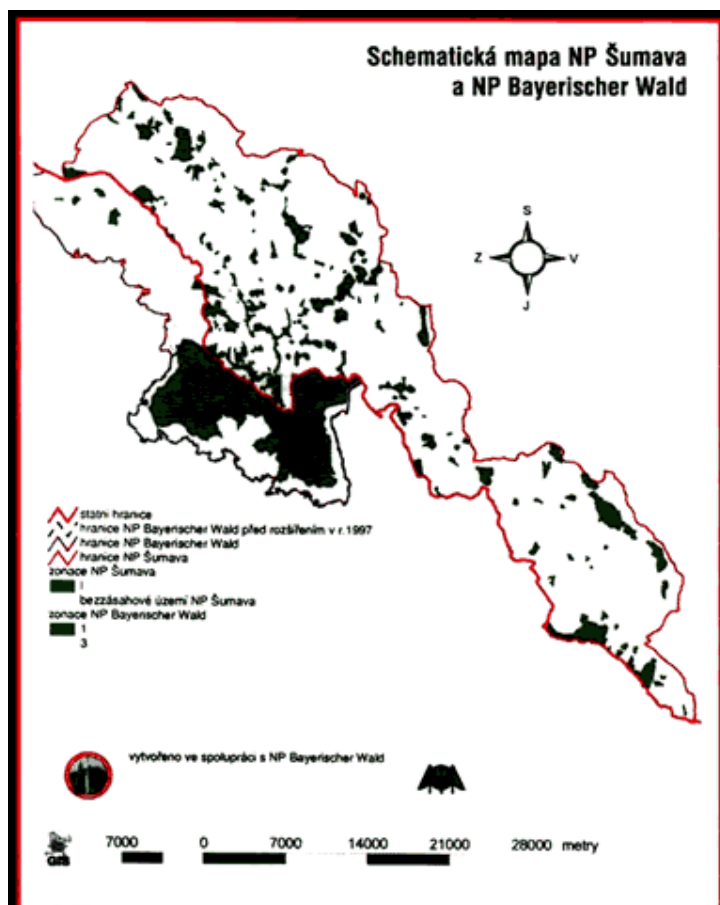

115

¹¹⁴Česko-německá deklarace o vzájemných vztazích a jejich budoucím rozvoji [online]. Velvyslanectví České republiky v Berlíně, 2013 [cit. 14. května 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/berlin/cz/vzajemne_vztahy/cesko_nemecka_deklarace_o_vzajemnych.html>.

¹¹⁵Smlouva o dobrém sousedství [online]. Velvyslanectví Spolkové republiky Německo v Praze [cit. 14. května 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.prag.diplo.de/Vertretung/prag/cs/03/Deutsch__tscheschische__Beziehungen/seite__vetrag__gute__nachbarschaft__cz.html>.

Schematická mapa NP Šumava a Národního parku Bavorský les s vyznačení příslušných zón I (jádrových území)

116

Plechý, Šumava

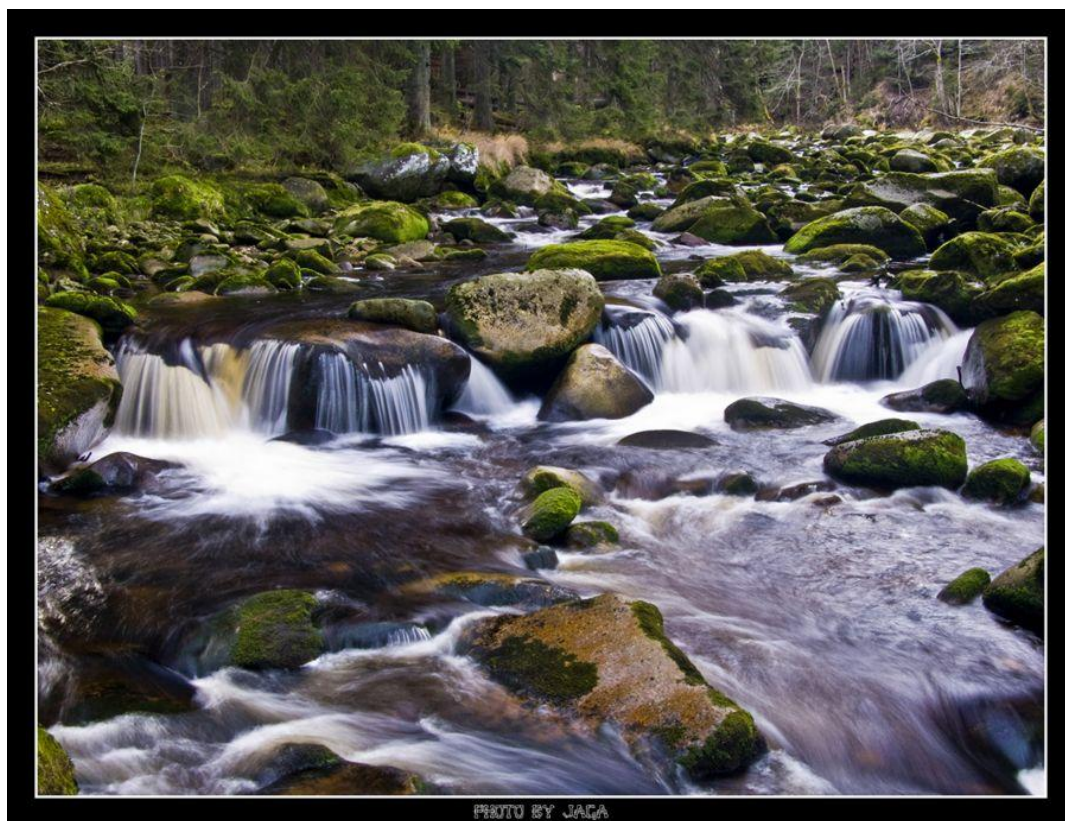

117

¹¹⁶Schematická mapa NP Šumava a Národního parku Bavorský les s vyznačení příslušných zón I [online]. sumavanet.cz, 2003 [cit. 5. června 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.sumavanet.cz/modrava/fr.asp?url=/www/data/com/iucn/iucn02.htm&burl=>>.

¹¹⁷Plechý na Šumavě [online]. plzensky-kraj.webnode.cz, 2008 [cit. 5. června 2013]. Dostupné z WWW: <<http://plzensky-kraj.webnode.cz/album/fotogalerie/plechy-na-sumave-jpg1/>>.

Vydra nad Čeňkovo pilou, Šumava

118

Chalupská slat', Šumava

119

¹¹⁸Řeka Vydra [online]. photoextract.com, 2005 - 2012 [cit. 12. března 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.photoextract.com/cs/foto/201453.html>>.

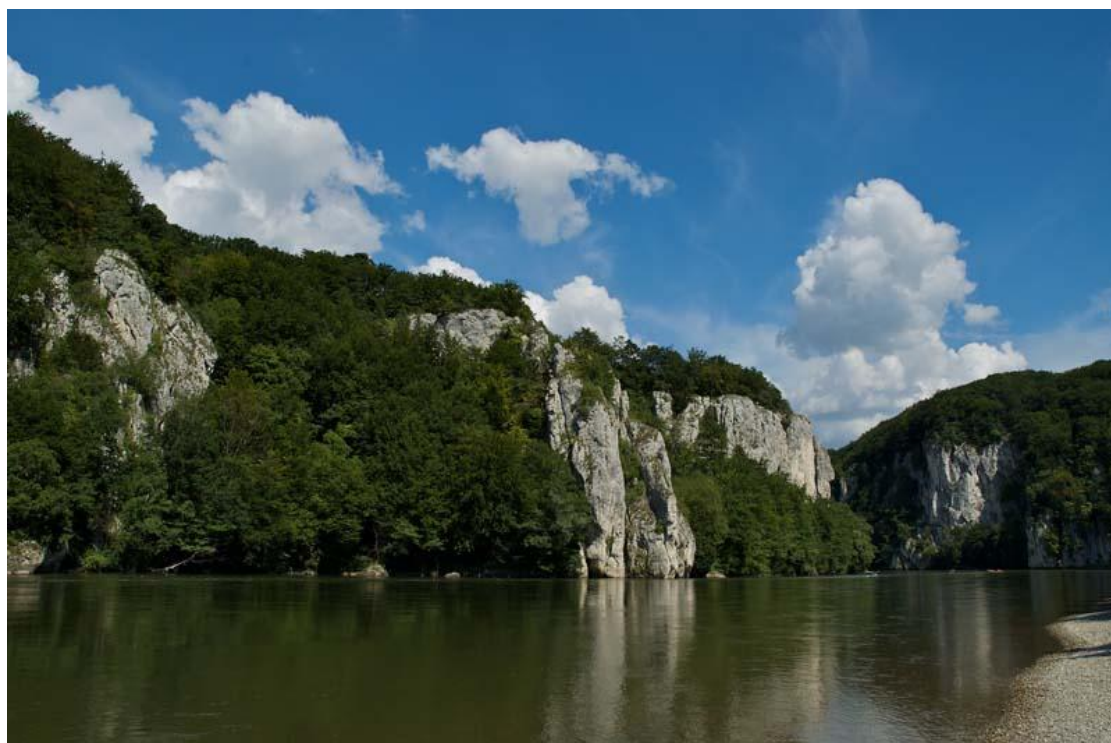
¹¹⁹Chalupská slat' [online]. slevmeto.cz, 2010 [cit. 12. března 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.slevmeto.cz/tip-na-vylet/Sumavske-slate-maji-sve-kouzlo-po-cely-rok>>.

Stezka v korunách stromů, NP Bavorský les

120

NP Bavorský les

121

¹²⁰ *Stezka v korunách stromů, Národní park Bavorský les* [online]. Pensionhotel, 2013 [cit. 10. června 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.pensionhotel.cz/zajimavosti--1870-narodni-park-bavorsky-les.html>>.

¹²¹ *Národní park Bavorský les* [online]. SLAN tour s.r.o., 2013 [cit. 10. června 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.slantour.cz/foto/full/1062-narodni-park-bavorsky-les.jpg>>.

Grosser-Arber (Velký Javor), Bavorský les

Rachel, Bavorský les

¹²²Grosser-Arber [online]. Academic, 2000 - 2013 [cit. 10. června 2013]. Dostupné z WWW: <<http://de.academic.ru/pictures/dewiki/71/Grosser-Arber-002.jpg>>.

¹²³Rachel, Bayerischer Wald [online]. Veda.cz, [cit. 10. června 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.veda.cz/dwn/5430/69692B_BayerischerWald_httpcommons.wikimedia.org/wiki/File:Bayerischer_Wald_-_Rachel_002.jpg.jpg>.

Pohraniční oblasti České republiky, Sudety- historie

124

Bučina, pozůstatky železné opony

125

¹²⁴ *Pohraniční oblasti České republiky, Sudety- historie* [online]. abcRedakce.cz, 2004 - 2011 [cit. 10. června 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.abchistory.cz/pohranici-cr/>>.

¹²⁵ *Bučina, ukázka železné opony* [online]. posvic.cz, 2006 - 2008 [cit. 10. června 2013]. Dostupné z WWW: <<http://pmv.unas.cz/fotografie/bucina-ukazka-zelezne-opony.jpg>>.